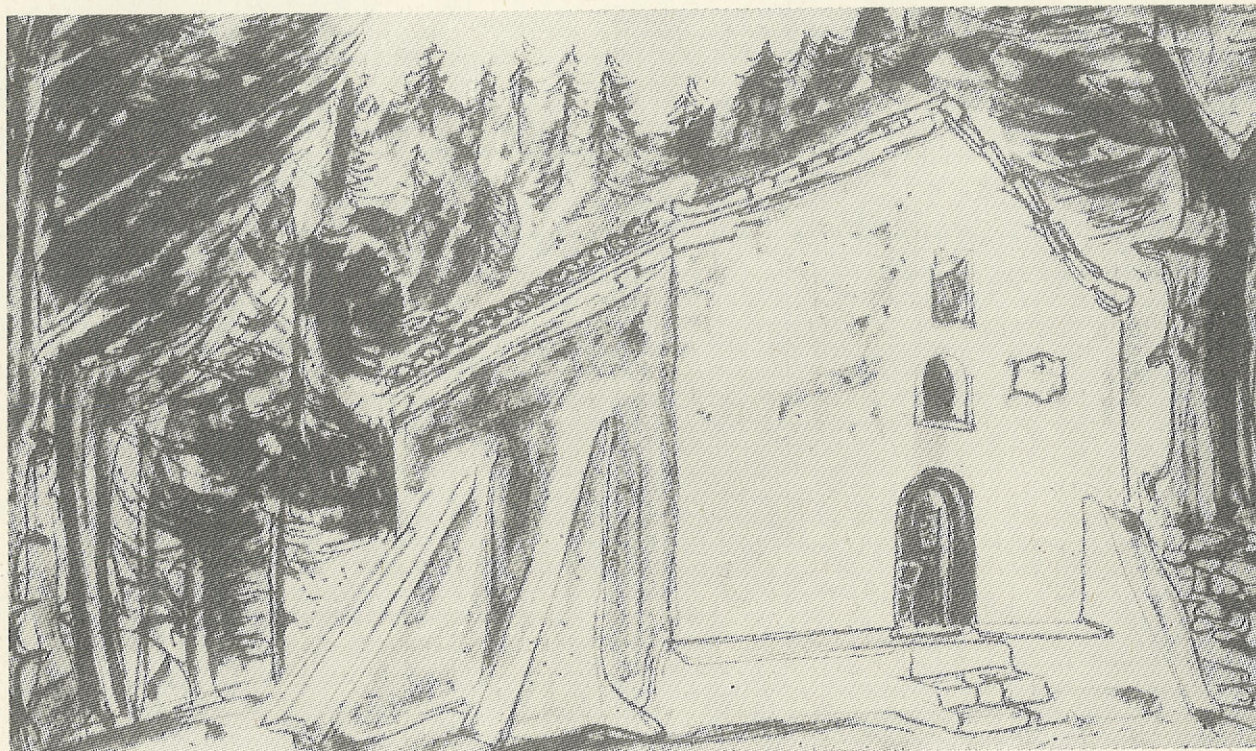

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140 — ΤΗΛ. 718-308 | 15 ΜΑΡΤΙΟΥ 1982 | ΑΡΙΘ. 6

Η ΠΙΣΤΗ ΤΩΝ ΑΓΩΝΙΣΤΩΝ ΤΟΥ 1821

‘Ο ‘Ιερὸς Ναὸς τῆς Παναγίας στὸ ‘Αρκουδόμερα τῆς ‘Αραδίας, ἐκκλησία τῶν Κολοκοτρωναίων.

(‘Εργο τῆς Ντιάνας ‘Αντωνιάτου)

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

‘Η Πίστη τῶν ‘Αγωνιστῶν τοῦ 1821. — Κων. Γ. Μπόνη, ‘Ακαδημαϊκοῦ - ‘Ομοτ. Καθηγ. Παν)μίου ‘Αθηνῶν, ‘Αποστολικοὶ Πατέρες, ‘Ιγνατίου ‘Αντιοχείας ‘Επιστολαί, Β’ Μαγνησιεύσιν ‘Ιγνάτιος. — ‘Αγώνας ἐθνικοθρησκευτικὸς — Εὐαγγέλιον Δ. Θεοδώρου, Προπρυτάνεως Παν)μίου ‘Αθηνῶν, Τὸ «Κράτος τοῦ Πολιτισμοῦ». — Βασ. Μουστάκη, Οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ καὶ ἡ τρυφερὴ ἡλικία. — ‘Αρχιμ. Νικ. Ι. Πρωτοπαπᾶ, Ποιμαντικὲς διαπιστώσεις ἀπὸ τῆ ζωῆ τῶν προσκυνητῶν στὴν Παναγία τῆς Τήνου. — ‘Ι. Μ. Χατζηφώτη, ‘Η προσφορὰ τοῦ ‘Αγίου ‘Ορους στὴν ἐποχὴ μας. — ‘Αλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Θρη-

σκευτικὲς ἀξίες καὶ ἐμπειρίες στὴν ποιμαντικὴ πράξη καὶ Συμβουλευτικὴ. — ‘Επίκαιρα. — ‘Ιωάννου Φουντούλη, Καθηγ. Παν)μίου Θεσσαλονίκης, ‘Απαντήσεις σὲ λειτουργικὲς, κανονικὲς καὶ ἄλλες ἀπορίες. — π. Φιλοθέου Φάρου, ‘Ο κόσμος πείραξε τὴν καρδιά, ἢ ἡ καρδιά τὸν κόσμο; — Πρεσβ. ‘Αντωνίου ‘Αλεβιζοπούλου, Προσηλυτισμός: ἡ «ἀγνή λατρεία» τῶν χιλιαστῶν. — ‘Απ’ ὅ,τι γράφει ὁ Τύπος.

‘Εκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς ‘Αποστολικῆς Διακονίας, ‘Ιασιῶν 1 — ‘Αθῆναι 140. Προϊστ. Τυπογραφείου ‘Ιωάννης Μιχαήλ. ‘Αναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλ. 7787.978.

ΕΘΝΙΚΟΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ

Ἡ εὐδωση τῆς Ἐθνεγεροσίας τοῦ 1821 εἶναι ἓνα θέμα, ποὺ ἀπασχόλησε καὶ ἀπασχολεῖ κάθε ἱστορικὸ ποὺ καταπιάσθηκε ἢ καταγίνεται μὲ τὴν πορεία τοῦ Νέου Ἑλληνισμοῦ. Κι ἐκεῖνο ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὰ ἔγγραφα, τὰ ἀπομνημονεύματα, τὰ περιηγητικὰ κείμενα καὶ τὶς κάθε εἶδους γραπτὲς μαρτυρίες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶναι ὅτι οἱ παράτολμοι ἀγωνιστὲς, ποὺ ἀνέλαβαν τὸ μεγάλο ἔγχείρημα, διακρίνονταν γιὰ τὴ βαθύτατη πίστη τους, πολέμησαν στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, σ' ἐκείνον βάσιζαν τὶς ἐλπίδες τους καὶ ἀπὸ ἐκεῖνον ἀντλοῦσαν τὴ βεβαιότητα γιὰ τὴ νίκη. Αὐτὸ δὲν ἦταν κάτι τὸ τυχαῖο. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς παραδόσεις τοῦ γένους, σπουδαῖο ρόλο ἔπαιξε ἡ ἔθναρχικὴ στάση τῆς Ἐκκλησίας στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς καὶ οἱ στενοὶ δεσμοὶ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ μαζί της. Αὐτὴ ἦταν τὸ στήριγμα κι ἡ παρηγοριά τους στὶς πῦρ πικρὰς ὥρες. Ὁ ὀρθόδοξος ναὸς ἦταν τὸ μεγάλο σχολεῖο τοῦ ὑπόδουλου ἔθνους.

Ὁ Ἄγωνας τοῦ Εἰκοσιένα ἦταν ἀγώνας ἐθνικοθρησκευτικὸς. Ἐγινε στὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Ἑλλάδας. Ἦταν γενικὸς ξεσηκωμὸς τοῦ ὀρθοδόξου γένους μας κατὰ τοῦ ἀλλόπιστου δυνάστη του. Ἦταν ἡ Ἐπανάσταση ἐνὸς ὑπερήφανου λαοῦ, ποὺ ἀποζητοῦσε τὴν ἐθνικὴ του ἀνεξαρτησία. Γι' αὐτὸ καὶ διέφερε ἀπὸ ἄλλα κινήματα σύγχρονά του στὴν Εὐρώπη. Ὁ Κολοκοτρώνης μὲ ἐπιγραμματικότητα κι αὐθεντικότητα ἔχει συνοψίσει σὲ λίγες γραμμὲς τὸν χαρακτήρα τοῦ μεγάλου ἐκείνου Ἄγωνα:

«Ἡ Ἐπανάστασις ἡ ἐδική μας δὲν ὁμοιάζει μὲ καμμίαν ἀπὸ ὅσας γίνονται τὴν σήμερον εἰς τὴν Εὐρώπην. Τῆς Εὐρώπης αἱ ἐπαναστάσεις ἐναντίον τῶν διοικήσεων τῶν εἶναι ἐμφύλιος πόλεμος· ὁ ἐδικὸς μας πόλεμος ἦτον ὁ πλέον δίκαιος· ἦ τὸν ἔθνος μὲ ἄλλο ν ἔθνος».

ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Β'. ΜΑΓΝΗΣΙΕΥΣΙΝ ΙΓΝΑΤΙΟΣ*

Τοῦ κ. ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΙΟΝΗ

Ἀκαδημαϊκοῦ

Ἄομ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

II. Σ χ ό λ ι α

Κατὰ τὴν διδομένην ὑπὸ τοῦ Ἰγν. ἐν τῷ κεφ. Χ ἔννοια, «Χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ὸ ς» εἶναι σύστημα ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων ἐν τῇ Κ. Δ. διατυπωθὲν ὀρθῆς πίστεως, ζωῆς καὶ δράσεως τῶν «κατὰ Χριστὸν» ζώντων πιστῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ. — Ἀξιοπρόσεκτον εἶναι τὸ χωρίον τοῦ Ἰγν. Φιλαδ. VI,1: «Ἐάν τις Ἰουδαϊσμόν ἐρμηνεύῃ ὑμῖν, μὴ ἀκούετε αὐτοῦ. ἄμεινον γάρ ἐστιν παρὰ ἀνδρὸς περιτομῆν ἔχοντος Χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ὸ ν ἀκούειν, ἢ παρὰ ἀκροβύστου Ἰουδαϊσμόν». Διὰ τῶν λόγων τούτων ἐπισημαίνεται ἡ ὀ ρ θ ῆ πί σ τ ι ς τοῦ κατὰ Χριστὸν ζῶντος. Τοῦναντίον καὶ ἡ παραμικρὰ ἀπόκλισις ἐκ τῆς ὀρθῆς πίστεως τῆς εὐαγγελικῆς διδαχῆς, ἀποβαίνει ἀνωφελῆς διὰ τὸν χριστιανόν. Ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ Μαρτυρίῳ τοῦ Πολυκάρπου ἀναφέρεται ὅτι εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ δικάζοντος αὐτὸν Ρωμαίου ἀνθυπάτου, ὅπως «ὁμῶσθι τὴν καίσαρος τύχην», ὁ Ἰγν. ἀπεκρίθη «... εἰ δὲ θέλεις τὸν τοῦ Χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ο ῦ μαθεῖν λόγον, ὁδὸς ἡμέραν καὶ ἄκουσον». — Παρὰ τοῖς ἐκκλησι. συγγραφέσιν ὁ ἔρος χρησιμοποιοῦται ἐν δογματικῇ, ἠθικῇ, ἀντιρρητικῇ, μεταφυσικῇ ἔννοια κ.ά. Παραθέτομεν ἀπλῶς χαρακτηριστικὰ τινὰ χωρία. Ὁ Κλήμης Ἀλεξ. λέγει: «τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν (δηλ. τῶν Ἀγ. Γραφῶν καὶ προφητειῶν) δηλούμενα σηματοῦμεν κεφαλαιωδῶς τὸν Χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ὸ ν ὑπογράφοντες» (Στρωμ. Ζ', I. ΒΕΠΕΣ 8, 244, 13). Ὁριγ. Μ. 11, 933B «τῶν ἐν Χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ῷ αἱρέσεων». Σπουδαῖον εἶναι τὸ χωρίον τοῦ Εὐσεβ. Καισ. Μ. 22, 24A: «ὁ Χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ὸ ς οὔτε Ἑλληνισμὸς τίς ἐστιν οὔτε Ἰουδαϊσμός, οἰκεῖον δὲ τινὰ φέρων χαρακτῆρα θεοσεβείας». Ὁ Μ. Βασίλ. ἐν τῇ κανονικῇ ἐπιστολῇ του 199 πρὸς τὸν Ἀμφιλόχιον Ἰκονίου, γράφει: ΜΕ'. «Ἐάν τις, τὸ ὄνομα λαδῶν τοῦ Χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ο ῦ, ἐνυδρίζῃ τὸν Χριστόν, οὐδὲν ὄφελος αὐτῷ ἀπὸ τῆς προσήγορίας» (Μ. 32, 729B). Ὁ Ἐπιφάνιος Κύπρου λέγει, ἐπιαινῶν τὴν πίστιν τοῦ Μ. Κων) νου: «Πάντες δὲ τὸν Κων) νον τὸν πατέρα τῶν περὶ Κωνσταντίον καὶ Κώνσταν καὶ Κρίσπον, ἴσασιν ἐκθειάζόμενον ἐν Χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ῷ καὶ πιστεῖ τῇ τῶν πατέρων, ἀποστολικῇ τε καὶ προφητικῇ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις» (Μ. 42, 204A). Ὁ αὐτὸς ἐπιφέρει: «... καὶ Χ ρ ι σ τ ι α ν ι σ μ ὸ ς, ἀφ' οὗ ἐξεκλάσθησαν, ὡσπερ κλάδοι, αἱ ἀφορισθεῖσαι αἱρέσεις, εἰς ὄνομα Χριστοῦ κληθεῖσαι, μὴ οὔσαι δὲ αὐτοῦ» (Μ. 42, 772B).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 50 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

Τὸ «Κράτος τοῦ Πολιτισμοῦ»

Τοῦ κ. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
Προπρυτάνεως τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Μιά ἀκριβῶς ἀπ' τὶς σπουδαιότερες ἐπιγείες συναρτήσεις τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι καὶ ἡ συνάρτησή του πρὸς τὴν Πολιτεία καὶ τὶς πολιτειακὰς ἀξίες. Τὶς πολιτειακὰς ἀξίες πραγματώνει ὁ ἄνθρωπος ὡς ens politicum, ὡς ὄν πολιτικόν. Ἡ οὐσία τῶν ἀξιῶν αὐτῶν δὲν εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ ἐξουσία, ἡ δύναμη, ἡ αὐθεντία, πού δημιουργεῖ —τρόπον τινὰ σ' ἐφαρμογὴ τοῦ κοινωνικοῦ συμβολαίου τοῦ Ρουσό— τὸ λεγόμενον «κράτος τῆς δυνάμεως (ἐξουσίας)» (Machtsstaat), οὔτε ἡ ἐπιβολὴ μὲ τὴ δύναμη αὐτὴ τῆς τάξεως στὸ «κράτος τοῦ δικαίου» (Rechtsstaat) ἢ ἡ οἰκονομικοκοινωνικὴ ἀνάπτυξη καὶ ἐξισορρόπηση τῆς ἱκανοποίησεως τῶν ἀτομικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν στὸ «κοινωνικὸ κράτος» (Sozialstaat) ἢ στὸ «κράτος τῆς προνοίας» (Wohlfahrtsstaat ἢ Versorgungstaat). Ὅλα τὰ οὐσιώδη αὐτὰ στοιχεῖα τῆς Πολιτείας εἶναι μόνον ἡ ἀναγκαῖα ὑποδομὴ, τὸ ἀναγκαῖο ποιητικὸ αἶτιο, πού δὲν πρέπει ν' ἀπολυτοποιῆται ὡς αὐτοσκοπός, ἀλλὰ πρέπει ν' ἀνοίγῃ τὸν δρόμο στὸ τελικὸ αἶτιο, δηλαδὴ στὸ νὰ ἐπιδιωχθῇ ἡ δημιουργία τοῦ «κράτους τοῦ πολιτισμοῦ» (Kulturstaat), πού θὰ εἶναι ὁργανωμένο κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ ἐξασφαλίξεται τὸ bonum commune, νὰ προάγεται τὸ κοινὸ καλὸ, νὰ δημιουργοῦνται μεγαλύτερα καὶ περισσότερα πολιτιστικὰ ἀγαθὰ, νὰ βιώνονται καὶ πραγματώνονται οἱ θεμελιώδεις ὑλικὲς καὶ πνευματικὲς ἀξίες στοὺς διάφορους τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τρόπον σύστοιχο πρὸς τὴν ἱεραρχικὴ διαβάθμιση καὶ κλιμάκωσή τους. Οἱ ἐπὶ μέρους τομεῖς τοῦ πολιτισμοῦ πρέπει νὰ παρουσιάζουν ἀρμονικὴ συνανάπτυξη κατὰ τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἀναπτύσσεται ὑπερτροφικὰ ὡς εἶδος πολιτιστικοῦ νεοπλάσματος ὁ ἕνας τομεὺς, λ.χ. ἡ Τεχνικὴ ἢ ὁ Ἀθλητισμός, εἰς βάρος τῶν ἄλλων. Ἐπομένως εἶναι προφανὴς ἡ σχέση τῆς Πολιτικῆς πρὸς τὴ Φιλοσοφία τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, ἡ ὁποία εὐλογεῖ, καθαγιάζει καὶ συνενώνει σὲ μιὰ ἱεραρχημένη ὁργανικὴ ὁλότητα ὅλες τὶς ἀξίες, ἀκόμη καὶ τὶς ὑλικὲς καὶ οἰκονομικὲς, καὶ ἔτσι μπορεῖ ν' ἀνταποκριθῇ στὸ αἶτημα τῆς σημερινῆς Πολιτειολογίας, κατὰ τὸ ὅποιο δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ὑγιὴς πολιτικὴ πράξις,

ἐὰν τὰ ὑποκείμενα καὶ οἱ φορεῖς αὐτῆς, δηλαδὴ οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἀρχόμενοι, ἡ κυβέρνησις καὶ ἡ ἀντιπολίτευσις καὶ ὁ λαὸς δὲν ἔχουν μιὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦττον κοινῶς ἀποδεκτὴ Ἀξιολογία, πού θὰ προβάλλῃ τὶς γενικῶς ἀποδεκτὰς θεμελιώδεις ἀξίες (τὶς Grundwerte), γὰρ τὶς ὁποῖες τόσος λόγος γίνεται λ.χ. σήμερα στὴν Δυτικὴ Γερμανία. Ὁ Χριστιανισμὸς ἐξουδετερώνει τὸν κίνδυνο τῆς ἀλλοτριώσεως ἢ τῆς φυγῆς καὶ τῆς ἀποξενώσεως ἀπ' τὶς θεοδώρητες θεμελιώδεις ἀξίες καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ γνησίᾳ ἐπαφῇ μὲ τὸν Ἅγιο συνειδητοποιεῖ, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι μόνον τὸ ἀπόλυτο Ὄν καὶ ἡ ὑψίστη ὄντολογικὴ πραγματικότης, μὰ καὶ τὸ ὑψιστὸ Ἀγαθόν, ἡ ἀπόλυτη ἀξιολογικὴ πραγματικότης, τὸ πλήρωμα ὅλων τῶν πολιτιστικῶν ἀξιῶν καὶ ἀγαθῶν, ἡ πηγὴ, ἀπ' τὴν ὁποία ἔρχεται «πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον». Ὅλες οἱ ἀξίες, πού ὑλοποιοῦνται στὰ διάφορα ἀγαθὰ τῶν διαφόρων τομέων τοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι δωρεὰς τῆς θείας ἀγαθότητος.

Ἡ κλειψύδρα δὲν ἐπιτρέπει νὰ ὑπενθυμίσωμε τὸ τι ὀφείλει ὁ πολιτισμὸς στὸν Χριστιανισμό, ἰδίως στοὺς τομεῖς τῆς ἀξιολογήσεως καὶ ἀξιοποιήσεως τῆς φύσεως καὶ τοῦ οἰκολογικοῦ περιβάλλοντος, τῆς σωστῆς φροντίδος γιὰ τὸ σῶμα καὶ τῆς υγείας, τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως, τῆς καταργήσεως τῆς δουλείας, τῆς ἐξισώσεως τῶν δύο φύλων, τῆς καταργήσεως τῶν φυλετικῶν διακρίσεων, τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἀνθήσεως τῆς Τέχνης, τοῦ ἐξανθρωπισμοῦ τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου, τῆς συνειδητοποιήσεως καὶ προβολῆς τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων, τῆς κοινωνικῆς διακονίας καὶ τῆς ἐκλεπτύνσεως τῶν ἠθικῶν κριτηρίων.

Ἐφ' ὅσον ἡ πλήρης πραγματοποίησις ὅλων τῶν πολιτιστικῶν ἀξιῶν δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ διὰ μιᾶς καὶ ἐφ' ὅσον ἡ τυχὸν ἀπολυτοποιήσις ἢ θεοποίησις μιᾶς ἀξίας σημαίνει συχνὰ ἐξοβελισμό ἄλλων ἀξιῶν, ἡ ὑγιὴς πολιτικὴ ἔχει ἀνάγκην ἀπ' τὸ φῶς τῆς Χριστιανικῆς Ἀξιολογίας γιὰ τὴν ὀρθὴν ἱεράρχηση τῶν ἀξιῶν καὶ τὴν ἐπιλογὴν τῶν προτεραιότητων. (Ἄς θυμηθοῦμε λ.χ. τὰ περίφημα κριτήρια, πού καθόρισε ὁ Max Scheler γιὰ τὴν ἱεραρχικὴ κλιμάκωση τῶν ἀξιῶν). Σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο δημιουργεῖται ἀκριβῶς ἡ ἐπαφὴ καὶ ἡ συνάρτησις τῆς Πολιτικῆς πρὸς τὴν Χριστιανικὴ Ἠθικὴ. Τὸ ἠθικὸν ἰδεῶδες, πού εἶναι κοινὸ γιὰ τὰ ἄτομα καὶ τὶς πολιτείες, συνίσταται κυρίως στὸ νὰ συμφωνῇ ἡ ἀτομικὴ ἢ συλλογικὴ —ἐντὸς τῆς πολιτείας— ἐνέργεια πρὸς τὴν ἱεραρχικὴν τάξιν τῶν ἀξιῶν. Οἱ κατώτερες ἀξίες πραγματοποιοῦνται πρὸς χάριν τῶν ἀνωτέρων, ὑποτασσόμενες σ' αὐτές. Ὡστε ἠθικῶς ἀγαθὸν τόσον γιὰ τὸ ἄτομο, ὅσον γιὰ τὴν Πολιτεία δὲν εἶναι ἡ τυχὸν ἄρνησις τῶν κατωτέρων ὑλικῶν ἀξιῶν, ἀλλ' ἡ κατάφασις καὶ ὑποταγὴ αὐτῶν σὲ τὶς ἀνώτερες πνευματικὲς ἀξίες. Ἀντιθέτως ἠθικῶς κακὸν δὲν εἶναι ἡ παραδοχὴ τῶν κατωτέρων ὑλικῶν ἀξιῶν, ἀλλ' ἡ ἀπολυτοποιήσις καὶ θεοποίησις αὐτῶν καὶ ἡ ἔξαρσις καὶ ἐξυψωσὴ τους πάνω ἀπ' τὶς ἀνώτερες πνευματικὲς ἀξίες.

ΟΙ ΨΑΛΜΟΙ ΤΟΥ ΔΑΒΙΔ & Η ΤΡΥΦΕΡΗ ΗΛΙΚΙΑ*

Του κ. ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗ

Ἄλλὰ τοὺς ξεπερνοῦσε ὅλους σὰν ὕμνωδός. Οἱ ψαλμοὶ ποὺ συνέθετε, δὲν εἶχαν τὸ ταῖρι τους σὲ οἶστρο, εὐγένεια αἰσθημάτων, λογοπλαστικὴ δύναμη, καθολικότητα θεμάτων. Ὅα μιλήσουμε ἐκτενέστερα παρὰ κάτω γι' αὐτούς.

Ὁ κανόνας ποὺ προβάλλει πάνω στοὺς ξεχωριστοὺς τῆς ἱστορίας ὄχι μόνο χαρίσματα, ἀλλὰ καὶ πάθη μεγάλα, ἰσχύει καὶ γιὰ τὸ Δαβίδ. Ἐνα ἀπὸ τὰ πάθη αὐτά, ἡ ἀδυναμία στὶς γυναῖκες, δὲν τοῦ ἔλειπε. Τὸ κάλλος τοῦ δευτέρου φύλου τὸν συγκινοῦσε βαθειὰ καὶ τὸν ἔκανε νὰ βγαίνει ἀπὸ τὴν ἐντιμότητα. Χαρακτηριστικὴ περίπτωσις, ὁ σύνδεσμός του μὲ τὴν ὁμορφὴ Βηρσαβέ. Ἦταν γυναῖκα τοῦ στρατηγοῦ τοῦ Οὐρία. Γιὰ νὰ τὴν ἀποκτήσει, ἔστειλε τὸ σύζυγό της, κατὰ τὸν πόλεμο μὲ τοὺς Ἀμμωνίτες, σὲ βέβαιο θάνατο. Ὁ Νάθαν τὸν στηλίτευσε γι' αὐτὸ τοῦ τὸ βδελυρὸ ἀνόμημα.

Κάνοντας σύζυγό του τὴ Βηρσαβέ, ἐξασφάλισε ἀπ' αὐτὴ τὸ διάδοχό του, τὸ σοφὸ Σολομώντα.

Σὰν πέθανε, τὴ θέση του πῆρε στὸ θρόνο ὁ γιός του Σολομών.

Οἱ ἀποδιδόμενοι στὸ Δαβίδ Ψαλμοί, καθὼς καὶ ἄλλοι 150 συνολικὰ περιέχονται στὸ βιβλίον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ ἐπιγράφεται στὰ ἑβραϊκὰ Βιβλίον Ὑμνων ἢ ἀπλὰ καὶ μόνο Ὑμνοι, στὰ ἑλληνικὰ δὲ (μετάφραση τῶν Ο') Βίβλος Ψαλμῶν ἢ Ψαλμοὶ ἢ Ψαλτήριον.*

Στὸ βιβλίον αὐτὸ, ποὺ ἡ τρέχουσα γλώσσα τὸ προτιμᾷ Ψαλτήρι, οἱ περιλαμβανόμενοι Ψαλμοὶ διαιροῦνται, ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια, σὲ πέντε τμήματα: 1) α' - μ', 2) μα - σα', 3) σβ' - πη', 4) πθ' - ρε' καὶ 5)

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 53 ἀριθ. τεύχ. 5

* Ἡ λέξη Ψαλτήριον σημαίνει καὶ ἔγχροδο μουσικὸ ὄργανο, ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦσαν στὴν ἑβραϊκὴ λατρεία. Οἱ ὄροι Ψαλμός, Ψαλτήριον κ. ὅ. προέρχονται ἀπὸ τὸ ρῆμα ψάλλω, ποὺ ἀρχικῶς τοῦ ἔννοια εἶναι: Ψάλλω, κρούω χορδές. Ψαλμός λοιπὸν εἶναι τὸ συνοδευόμενον ἀπὸ ἔγχροδον μουσικὴ ἄσμα.

ρστ' - ρν'. Ὡς πρὸς τὴν ἀρίθμησίν του διαφέρει μετὰξὺ τοῦ ἑβραϊκοῦ (μασωριτικοῦ) καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ (Ο') κειμένου. Τὸ Ψαλτήρι σχηματίσθηκε μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ὀλοκληρώθηκε δὲ, κατὰ πᾶσα πιθανότητα, τὸν 3ο π.Χ. αἰώνα.

Μποροῦμε νὰ κατατάξουμε τοὺς Ψαλμούς, ἀπὸ ἄποψη ὕλης, στὶς ἐξῆς κατηγορίες: α) Τοὺς δοξολογικοὺς, γραμμένους ἐν ὄψει τῆς θείας μεγαλοσύνης. β) Τοὺς εὐχαριστήριους, σ' ἐκφραση εὐγνωμοσύνης γιὰ τὶς ἀνωθεν εὐεργεσίες. γ) Τοὺς θρηνητικούς, στὴν αἴσθησιν ἢ τῆ μνήμῃ δεινῶν, προσωπικῶν ἢ γενικῶν. δ) Τοὺς ἐκφραστικoὺς μετάνοιας. ε) Τοὺς διδακτικούς, ἰδιαιτέρα ἐνδιαφέροντες παιδαγωγικά. στ) Τοὺς ἐκδικητικούς, κατὰ προσωπικῶν ἢ ἔθνικῶν ἐχθρῶν, τῶν ὁποίων ζητεῖται ἀπὸ τὸ δίκαιο Θεοῦ ἡ τιμωρία. ζ) Τοὺς προσωνηματικούς ἢ ἱεροποδημητικούς, ποὺ ἄδονταν ἀπ' ὄσους μετέβαιναν, κατὰ συντροφιές, νὰ λατρεύουν τὸ Θεοῦ στὴ Σιών. η) Τοὺς μεσσιακοὺς. Ἐναφέρονταν, προφητικά, στὸ πρόσωπο, τὸ ἔργο, τὰ παθήματα καὶ τὴ δόξα τοῦ Λυτρωτῆ. θ) Τοὺς ἐσαχολογικούς. Αὐτοὶ εἶχαν θέμα τὶς ἐσχατες ἡμέρες τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπινου γένους. ι) Τοὺς βασιλικούς, ποὺ ἀφοροῦσαν στὸ πρόσωπο ἐνὸς βασιλιά τοῦ ἑβραϊκοῦ ἔθνους.

Κατὰ τοὺς εἰδικoὺς ἐπιστήμονες, δὲν πρέπει ν' ἀμφισβητεῖται τὸ ὑπαγορευόμενον ἀπὸ τὴν ἀρχαία παράδοση ὅτι στὸ βιβλίον αὐτὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἕνα μέρος ἀφείλεται στὸ Δαβίδ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη ὁμῶς πλευρᾷ, δὲν εἶναι αὐτὸ πάντα βέβαιο γιὰ τοὺς Ψαλμοὺς ἐκείνους ποὺ ἡ ἐπιγραφή τους αἰνίσσεται ὅτι εἶναι δημιουργίες τοῦ ἐστεμμένου ποιητῆ.

Ψαλτήριον ἢ Ψαλτήρι λέγοντας, ἐννοοῦμε καὶ τὸ λευουργικὸ βιβλίον** τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ γίνεται εὐρεία χρῆσις του κατὰ τὴ λατρεία. Κατὰ τὰ ἐσθινὰ χρόνια τοῦ Χριστιανισμοῦ, τὸ λαϊκότερον βιβλίον

** Περιλαμβάνει τὸ Ψαλτήριον τῆς Βίβλου καὶ τὶς λεγόμενες ἐννέα Ὠδές.

τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἦταν οἱ Ψαλμοί. Δαφνίλης ἐμφάνισή του, μὲ πλῆθος χωρία, γίνεται καὶ στὴν Καινὴ Διαθήκη ὅπου τὰ μισὰ ἀπὸ τὰ ἀπαντῶμενα χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀνήκουν στοὺς Ψαλμούς.

Γιὰ τὴ σπουδαιότητα ποὺ τοὺς ἀπέδιδε τὸ πλῆρωμα, ἐνδεικτικὸς εἶναι ὁ 6' κανόνας τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ποὺ ὀρίζει ὅτι, γιὰ νὰ χειροτονηθεῖ κανεὶς ἐπίσκοπος, πρέπει ὀπωσδήποτε νὰ γνωρίζει τὸ Ψαλτήρι.

Ἄς μὴ φανεῖ ἡ ἀπαιτήσις ὑπερβολικῆ, ὅταν, κατὰ τὸ Χρυσόστομο, πολλοὶ ἀπλοὶ πιστοί, ἐνῶ ἀγνοοῦσαν τὴ λοιπὴ Βίβλο, ἔλεγαν τοὺς Ψαλμοὺς ἀπὸ στήθους: «Τίνος ἔνεκεν παρὰ πάσας τὰς Γραφάς, τὰς ἐν τῇ Παλαιᾷ καὶ τὰς ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, τὴν τοῦ Δαβίδ Βίβλον οὕτως ἀγαπᾶσι πάντες καὶ τοῦτον ἐπὶ στόματος φέρειν ἐμελέτησαν; Πάντες γὰρ αὐτὸν ἀντὶ μύρου διὰ στόματος φέρομεν. Ἐν ἐκκλησίᾳ παννυχίδες καὶ πρῶτος καὶ μέσος καὶ τελευταῖος ὁ Δαβίδ. Ἐν ὄρθριναῖς ὕμνολογίαις καὶ πρῶτος καὶ μέσος καὶ τελευταῖος ὁ Δαβίδ... Ὡ τῶν παραδόξων πραγμάτων! Πολλοὶ μῆτε γραμμάτων πείραν τὴν ἀρχὴν εἰληφότες, ἐκμαθόντες ὄλον τὸν Δαβίδ ἀποστηθίζουσιν... Δαβίδ... τὴν γῆν οὐρανὸν ἐργαζόμενος καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἰσαγγέλους ποιῶν καὶ τὸν ἡμέτερον βίον κατὰ πάντα διακοσμῶν...».

Πράγματι, τὸ ὅτι οἱ Ψαλμοὶ εἶναι καθημερινὸ ἀνάγνωσμα στοὺς ναοὺς, μὴ καὶ τοὺς περιέχουν ὅλες οἱ τελούμενες ἀκολουθίες, ἐξηγεῖ γιατί εἶναι τόσο οἰκτεροὶ στὸ λαό. Ἀναρίθμητες ψυχὲς φοιτοῦν ἀένα σ' αὐτὸ τὸ νοητὸ σχολεῖο, πλουτίζοντας ψυχικά. Ἰδιαιτέρα τὰ παιδιὰ καὶ οἱ νέοι. Γι' αὐτὸ κατὰ τὴν περίοδο τῆς τουρκοκρατίας, στὰ ἀναγνώσματα ποὺ χρησιμοποιοῦσε τὸ Κρητὸ Σχολεῖο γιὰ τὴν ἐκμάθησιν ἀνάγνωσις καὶ γραφῆς, ξεχωριστὴ θέση κατεῖχε τὸ Ψαλτήρι. Τὰ κείμενά του ἦταν τόσο γνωστὰ στὰ Ἑλληνόπουλα, ὥστε πῶς εὐκόλα συνήθιζε τὸ καθένα παιδί στὸ ν' ἀναγνωρίζει τὰ γράμματα.

(Συνεχίζεται)

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΗΣ ΤΗΝΟΥ*

Τοῦ Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑ, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Ἱ. Εὐαγγελιστρίας Τήνου

7. Ἀληθινοὶ προσκυνητές.

Στὴν Παναγία τῆς Τήνου συναντᾶ κανεὶς ὄλων τῶν εἰδῶν τοὺς προσκυνητές. Προσκυνητές θρησκόληπτους τοὺς εἶναι νὰ πάρουν λάδι ἀπὸ τὸ καντήλι τῆς Παναγίας ἢ νὰ πιοῦν ἁγιασμὸ, προσκυνητές περιηγητές, ποὺ συνδυάζουν τὸ προσκύνημα μὲ μιὰ ὠραία ἐκδρομὴ καὶ δὲν ἐνδιαφέρονται καθόλου γιὰ τὴν πνευματικὴ τους ἀνάγνωση, «προσκυνητὰς» ἀπατεῶνες, ποὺ ἔρχονται μὲ μοναδικὸ σκοπὸ νὰ κλέψουν καὶ νὰ κοροιδέσουν τοὺς ἀφελεῖς, ἀλλὰ καὶ ἀληθινοὺς προσκυνητές ποὺ ἔρχονται γιὰ νὰ σωθοῦν. Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἐξομολογοῦνται, νηστεύουν καὶ κοινοῦν. Συμμετέχουν μὲ πολλὴ εὐλάβεια στὶς ἱερὰ ἀκολουθίες, μελετοῦν πνευματικὰ βιβλία καὶ ἀγωνίζονται τίς ἡμέρες τοῦ προσκυνήματός τους περισσότερο γιὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ προσωπικοῦ τους ἁγιασμοῦ.

Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ὑπάρχουν καὶ μερικοὶ νηπτικοὶ προσκυνητές. Μένουν σαράντα ἡμέρες στοὺς ξενῶνες τῆς Ἐκκλησίας, νηστεύουν καὶ τὴν νύκτα ἀγρυπνοῦν προσευχόμενοι. Δύο χαρακτηριστικοὶ τύποι εἶναι ἕνας ἄνδρας, γέροντας ἀπὸ τὴ Θεσσαλία καὶ μιὰ ταπεινὴ γρηθούλα ἀπὸ τὴ Λευκάδα.

Ὁ γέροντας ἔρχεται ἐπὶ σαράντα ὁλόκληρα χρόνια. Μένει 40 ἡμέρας. Νηστεύει καὶ τὸ λάδι ἐκτὸς ἀπὸ Σαββατοκύριακο, κοινωνεῖ συχνά, προσεύχεται συνεχῶς μὲ τὸ κομποσχοίνι στὸ χέρι καὶ τὴν ἡμέρα περιέρχεται τὰ ἐξωκλήσια τοῦ νησιοῦ γιὰ ν' ἀνάψει τὰ καντήλια καὶ «χαίρει τὸς ἁγίους». Ἐγκόσμιος Μοναχὸς εἶναι. Ἀνθρωπος μὲ εὐωδία Θεοῦ. Ἀληθινὸς προσκυνητής.

Ἡ γρηθούλα ἔρχεται πιδὸ συχνά. Εἶναι ταπεινὴ, ντυμένη φτωχικὰ, ὀλιγομίλητη. Δὲν μπαίνει σὲ στασίδι, κάθεται κάτω στὸ δάπεδο τοῦ Ναοῦ ἀπὸ εὐλάβεια. Ἦταν τυφλὴ καὶ τὴν θεράπευσε ἡ Παναγία. Ὁρες ὁλόκληρες προσεύχεται στὸ Ναὸ ἀθόρυθα, τελωνικὰ. Εἶναι μιὰ χαριτωμένη ἁγία μορφή.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλοι ὑπάρχουν. Νέοι φοιτητές καὶ ἐργαζόμενοι, ἐπιστήμονες καὶ ἅπλοιο ἄνθρωποι ποὺ ἔρχονται ταπεινὰ γιὰ νὰ ἀνακαινισθοῦν, γιὰ νὰ πάρουν τὸ ἅγιο Πνεῦμα, γιὰ νὰ ἐνισχυθοῦν στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς.

Μακάρι νὰ εἶχαμε μόνο τέτοιους προσκυνητές. Ὁ κόσμος τότε θὰ μᾶς ἔδινε πολλοὺς ἁγίους.

8. Ἡ λαϊκὴ εὐσέβεια.

Ἐνας ποὺ θέλει νὰ μελετήσει τὴν εὐσέβεια τοῦ λαοῦ δὲν ἔχει παρὰ νὰ ἐπισκεφθεῖ τὴν Τήνο. Βέβαια καὶ σὲ

ἄλλους τόπους συναντᾶ κανεὶς τὴν λαϊκὴ εὐσέβεια· στὴν Τήνο ἕμως, στὸ Ναὸ τῆς Παναγίας τὴ βρίσκει συγκεντρωμένη καὶ σὲ ὅλο της τὸ βάθος καὶ τὸ πλάτος.

Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρουμε μερικὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα: Ὁ προσκυνητὴς εἰσέρχεται στὸ Ναὸ κρατώντας λαμπάδες, λάδι, ἄνθη καὶ διάφορα ἄλλα ἀφιερῶματα. Ἀφοῦ γονυπετήσῃ μπροστὰ στὴν εἰκόνα ὑστερα δίνει τὸν ἱερὸ ἀσπασμὸ καὶ στὴ συνέχεια ἐναποθέτει στὴν εἰκόνα διάφορα τιμαλφῆ ἀντικείμενα, δακτυλίδια, σταυροὺς, σκουλαρίκια, ἀλυσίδες, πολύτιμες πέτρες, ἢ ἀποτυπώματα χρυσᾶ καὶ ἀσημένια ἀνθρώπων μελῶν, δηλ. χειρῶν, ποδῶν, καρδιάς, ὀφθαλμῶν, κεφαλῶν γιὰ νὰ ἐκφράσῃ ἢ τὴν εὐγνωμοσύνη του στὴν Παναγία ποὺ τὸν θεράπευσε ἢ τὴ δέησί του γιὰ νὰ ἀπαλλάξῃ ἀπὸ κάποια ἀσθένεια ἢ ἄλλη δοκιμασία. Πολλοὶ προσκυνητές καταθέτουν μπροστὰ στὴν ἁγία εἰκόνα διάφορα θυμιάματα, δοχεῖα μὲ λάδι, ὑφάσματα, ἄμψια, ἱερά σκευὴ καὶ ἄ,τι ἔχουν τάξει. Μερικοὶ καταθέτουν τὸ ἴδιο τους τὸ παιδί ποὺ προσορίζουν γιὰ δάπτισι δείχνοντας, ὅτι τὸ ἀφιερῶνουν στὴν Παναγία. Τὴν ὥρα ἐκεῖνη ὅποιος πιάσει πρῶτος τὸ κεφάλι τοῦ μωροῦ γίνεται ὁ ἀνάδοχος στὸ Μυστήριον.

Ἄλλοι προσκυνητές μόλις ἀποβιβασθοῦν ἀπὸ τὸ πλοῖο, βγάζουν τὰ ὑποδήματά τους καὶ γυμνόποδες μέχρι τὸ Ναὸ ἀνεβαίνουν γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν ἁγία εἰκόνα. Μερικὲς γυναῖκες λύνουν τὰ μαλλιά τῆς κεφαλῆς τους μέχρις ὅτου προσκυνήσουν. Ἄλλοι ζυγίζονται καὶ προσφέρουν στὸ Ναὸ σὲ ἀνάλογο θάρος κερί ἢ λάδι. Πολλὲς γυναῖκες «τάζονται» καὶ μαυροφοροῦνται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ Αὐγούστου μέχρι τὴν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς ὅπου πίσω ἀπὸ τὸ προσκυνητᾶρι ἀποβάλλουν τὰ πένθημα ρούχα καὶ τὰ δωρίζουν στὴν Ἐκκλησία. Τὸ ἴδιο κάνουν καὶ στὰ παιδιὰ τους, τὰ ὁποῖα τὰ ντύνουν σὺν καλογεράκια μὲ ράσα καὶ σκουφο μὲ σκοπὸ νὰ δεῖ ἡ Παναγία τὸ πένθος καὶ τὸν πόνο καὶ νὰ τοὺς χαρίσῃ τὴν υγεία. Ἄλλοι προσκυνητὲς πάλι χάριν εὐλαδείας παίρνουν κλωστή καὶ μετροῦν τὴν ἱερὴ εἰκόνα ἢ τὸ Ναὸ μὲ τὴν κλωστή δὲ αὐτὴ δένουν τὸ ἄρρωστο μέλος τοῦ σώματός τους ἢ τὴ μέση τους, ἢ ἀφοῦ τὴν βαπτίσουν στὸ λάδι τοῦ κανδηλιοῦ τῆς Παναγίας κατασκευάζουν φυλακτὸ γιὰ τὴν ἀποτροπὴ κάθε κακοῦ. Μερικὲς γυναῖκες δένουν στοὺς κίονες τοῦ προσκυνηταρίου ἕνα μαντήλι, τὸ ὁποῖο ἀφήνουν ἐκεῖ τρεῖς μέρες καὶ ὑστερα τὸ δένουν στὴ μέση τους γιὰ εὐλογία. Οἱ ἄρρωστοι μετὰ τὴν Θεία Λειτουργία ζητοῦν ἀπὸ τὸν Λειτουργοῦ Ἱερέα νὰ ἀποδοθεῖ ἐπάνω τους καὶ νὰ τοὺς σταυρώσῃ μὲ τὰ ἱερά του ἄμψια. Κατὰ τὴν ὥρα τῆς Μεγάλης Εἰσόδου ἢ τῆς Λιτανείας πέφτουν χάμω ὑπτίως γιὰ νὰ περάσῃ ἀπὸ πάνω τους ἡ ἁγία εἰκόνα ἢ τὰ ἅγια. Πολλοὶ τὴν ὥρα αὐτὴ πιάγουν τὰ ἄμψια τῶν ἱερέων καὶ τὰ ἀσπάζονται.

(Συνεχίζεται)

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 63 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους

Η ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ

(Διαπιστώσεις και άποτιμήσεις) *

Του κ. Ι. Μ. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗ

Στόν 10ο αιώνα, έκτος από τή Μεγίστη Λαύρα, ανάγεται και ή ίδρυση μερικῶν ακόμη μοναστηριῶν, από αὐτά που ἐπιβίωσαν και ἀποτελοῦν σήμερα τήν ἐπίσημη εἰκοσάδα τοῦ Ὁρους: τοῦ Βατοπεδίου, τῶν Ἰδῆρων, τῆς Δοχειαρίου, τοῦ Φιλοθέου και τοῦ Ξενοφώντος. Στόν 11ο αἰῶνα γίνεται λόγος γιά 180 μοναστήρια και σκήητες (βλ. Καδᾶ, ὅπ. παρ., σελ. 14). Τόσο ραγδαία ἦταν ή ἀνάπτυξη τοῦ ἀγιορείτικου μοναχισμοῦ. Ἡ πορεία αὐτή γνώρισε μέσα στοὺς ἐπόμενους αἰῶνες καλινδρομήσεις ἀνάλογα μέ τήν ἐκδαση τῶν πολιτικῶν γεγονότων, ἀλλά και τίς ποικίλες τοπικές συνθήκες εἰρήνης ή σεισμῶν, πυρκαϊῶν, λεηλασιῶν και ἄλλων καταστροφῶν. Ἡ πρώτη ἄλωση τῆς Κωνσταντινουπόλης ἀπό τοὺς Φράγκους ἔχει σοδαρότατες ἐπιπτώσεις στό Ἅγιον Ὁρος, που ἐπιχειρεῖται ή ὑπαγωγή του στη Δυτική Ἐκκλησία. Διαλάμπουν τότε μάρτυρες τῆς πίστεως και τοῦ γένους (βλ. Μαμαλάκη, ὅπ. παρ., σελ. 93 κ.ἐξ.). Οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες πάντως και πρὶν και μετὰ τή Φραγκοκρατία, ἀγκυλιάζουν μέ ἀγάπη και στοργή τὸ Ἅγιον Ὁρος και τὸ εὐεργετοῦν. Ὅρισμένοι γίνονται κτήτορες μοναστηριῶν, ἄλλοι παίρνουν εὐνοϊκότερες ἀποφάσεις γιά τοὺς μοναχοὺς, που ἀπερίσπαστοι ἐπιδίδονται ἐκτός ἀπὸ τήν ἀσκηση και τή λατρεία, στην καλλιέργεια τῶν Γραμμάτων και τῶν Τεχνῶν καθιστώντας τὸ Ὁρος κιδωτὸ

τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀνάλογη στάση θὰ τηρήσουν στην περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας οἱ Ρωμοὶ ἡγεμόνες τῆς Μολδοβλαχίας μέ ἀντίστοιχα ἀποτελέσματα. Κι ὅταν, ὡστόσο, τὸ Ὁρος εἰρηνεύει, εἶναι εὐπρόσβλητο σὲ κάθε εἶδους ἐπιδρομὲς ἐξ αἰτίας τῆς γεωγραφικῆς του θέσεως. Τὰ μοναστήρια, γιά νὰ τίς ἀντιμετωπίσουν, παίρνουν φρουρική μορφή, που διατηρεῖται ὡς σήμερα. Στις τοιχογραφίες πολλῶν ἀθωνικῶν μονῶν μπορεῖ νὰ δῆ κανεὶς ἀπεικονίσεις ἀπὸ τίς συχνὲς ἐκείνες δοκιμασίες τους. Τὸ ἔθνη-κὸ φρόνημα διατηρεῖται, παρ' ὅλ' αὐτά, ἀκαίωτο. Ὅταν ξέσπασε ή Ἐθνεγερσία τοῦ 1821 τὸ Ἅγιον Ὁρος βρέθηκε στό μετεπίλξι:

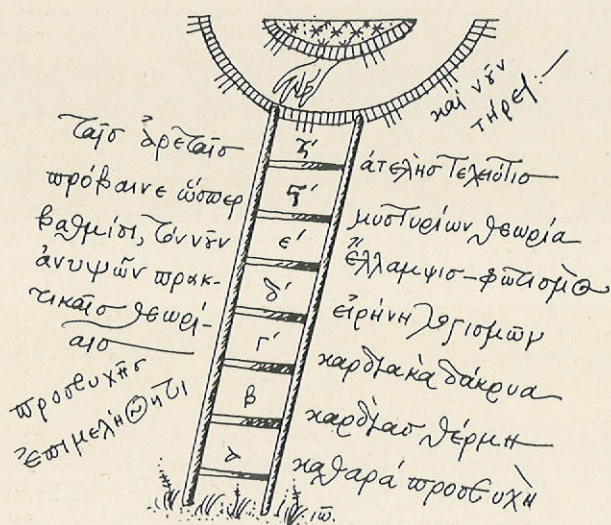
«Μόλις ἔφτασε ὁ Ἐμμανουήλ Παπᾶς στό Μοναστήρι τοῦ Ἐσφιγμένου, ὅπου τὸν περίμενε ὁ Ἀρχιμανδρίτης Νικηφόρος Ἰδρηίτης, Φιλικὸς και προσωπικός του φίλος, καθὼς και ἄλλοι Ἀγιορείτες, κάλεσε ἐκεὶ γενική συγκέντρωση ὄλων τῶν μυημένων τῆς περιοχῆς τῆς Χαλκιδικῆς, ὅπου ἀποφασίστηκε γενική στρατολογία ὅσων μποροῦσαν νὰ ἐξοπλισθοῦν και νὰ πολεμήσουν» (Ι. Κ. Βασδραδέλλη: Ὁ Ἀγῶνας τοῦ 1821 στη Μακεδονία, Θεσσαλονίκη 1969, σελ. 47).

Ἄν καταπιανόταν κανεὶς νὰ ἐξιστορήσει τὰ περιστατικά τοῦ 1821 στό Ἅγιον Ὁρος, θὰ χρειάζοταν ἀσφαλῶς ἓνα πολυσέλιδο βιβλίο. Εἶναι τόσο πολλὰ και ἀξιπρόβλητα τὰ γεγονότα που διαδραματίστηκαν τότε στόν Ἄθωνα και τόσο σημαντικὴ ή συμβολή τῶν μοναχῶν στην Ἐθνεγερσία, που ὅπωσδήποτε εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ τὰ συμπυκνώσουμε ἐδῶ. Ὅπως μεγάλος εἶναι και ὁ ἀριθμὸς τῶν θειῶν και τῶν συνεπειῶν που ὑπέστησαν οἱ μοναχοὶ ἀπὸ τὸν κατακτητὴ γιά τή στάση τους αὐτή. Ἄν πῆ κανεὶς γιά τὸ ἀγριο χαράτωμα τῶν Μοναστηριῶν, αὐτὸ ἦταν κάτι τὸ ἀσύλληπτο. Στόν πολῦτιμο τόμο «Ἐγγράφων Ἁγίου Ὁρους τῆς Μεγάλης Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως 1821 - 1842», που ἐξέδωσε τὸ 1966 στην Ἀθήνα ὁ Γέρον Ἀλέξανδρος Λαυριώτης (Λαζαρίδης), μέσα ἀπὸ τήν ἀλληλογραφία τῆς ἐποχῆς δγαίνει ἀνάγλυψη ή οἰκτρὴ κατάσταση στην ὁποία εἶχε περιέλθει: ὁ Ἄθως.

Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ παρακάτω ἀπόσπασμα ἀπὸ ἀναφορὰ τῆς Ἱ. Μονῆς Μεγίστης Λαύρας πρὸς τὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως:

«Ἀρκεὶ πλέον, Παναγιώτατε Δέσποτα, ή τόση γύμνωσις τῆς δυστυχῆς Λαύρας, ή στέρησις ὄλων τῶν ἀναγκαίων, ὁ πεισμὸς και ή θλίψις ὅπου δοκιμάζομεν πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀναγκαίων και ὑπερόγκων ἀπαιτήσεων και ἄλλων δυστυχῶν ὅσα ή ἀγχίστραφος φορὰ

— Η ΘΡΑΝΟΔΡΟΜΟΣ ΚΛΙΜΑΞ : —

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 57 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 5 τεύχους.

του καιρου μας ἐπεφόρτισε. Νὰ βλέπωμεν δὲ ὀφθαλμοφανῶς καὶ τὴν ἀρπαγὴν τῶν κτημάτων τοῦ ἱεροῦ Μοναστηρίου ἀπὸ ἐκείνων, οἵτινες ἐν τῷ αὐτῷ δυστυχεῖ ἐποχῇ ἔπρεπε νὰ ὀρέγωνιν ἡμῖν χεῖρα βοηθείας».

Ἴδου τί γνωρίζομε γιὰ τὰ κειμήλια τῆς Ἱ. Μονῆς Ἐσφιγμένου, ποῦ ἔπαιξε σπουδαῖο ρόλο στὴν Ἐθνεγερσία:

«Τὰ πλοῖα τῆς Μονῆς ἔφθασαν εἰς Ὑδραν μετὰ δύο μῆνας καὶ τὰ μὲν πράγματα καὶ κειμήλια, ἐντὸς 20 μεγάλων κιβωτίων, παρεδόθησαν μετὰ καταλόγου εἰς τοὺς προκρίτους τῆς Ὑδρας πρὸς φύλαξιν, ὁ δὲ ἠγούμενος μετὰ τῶν πατέρων διέμειναν εἰς μονῆριον τοῦ Ἁγίου Νικολάου εἰς Σαλαμίνα. Ἡ Μονὴ Ἐσφιγμένου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπὶ ἔτη ἐγένετο ἡ προετοιμασία τῆς Ἐπαναστάσεως καὶ ἔγιναν αἱ μυστικαὶ συσκέψεις περὶ τῆς κηρύξεώς της καὶ ἐβούλασε τὰ πάντα ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος, καὶ ὁ ἠγούμενος Εὐθύμιος, ὅστις ἦτο ὁ σπουδαιότερος καὶ δραστηριότερος συνεργάτης καὶ συναρχηγὸς τοῦ Ἐμμ. Παπαῦ, διεδραμάτισαν, κατ' ἀναλογίαν, ρόλον Ἁγίας Λαύρας καὶ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ ἐν τούτοις ἡ πραγματικότης αὐτὴ σχεδὸν ἀγνοεῖται ὑπὸ τῶν μετὰ ταῦτα ἱστορικῶν. Τὰ πλοῖα τῆς Μονῆς διεδραμάτισαν πρῶτιστον ρόλον εἰς τὸν Ἀγῶνα, διὰ τὴν μεταφορὰν πολεμικοῦ καὶ ἄλλου ὕλικου, τὰς μετακινήσεις τοῦ ἀρχηγοῦ καὶ τῶν ἄλλων ὑπαρχηγῶν καὶ ἀγωνιστῶν, διὰ περιπολίας περὶ τὸν Ἄθωνα καὶ ἄλλας ὑπηρεσίας» (Ἱερὰ Μονὴ Ἐσφιγμένου. Περιγραφή καὶ συνοπτικὴ Ἱστορία αὐτῆς, προνοία τοῦ Καθηγουμένου αὐτῆς Ἀρχιμανδρίτου π. Ἀθανασίου, Ἄθῆναι: 1973, σσ. 80 - 81).

Ἀνέκδοτα παραμένουν ἀκόμη πολλὰ ἔγγραφα τῆς περιόδου τοῦ Ἀγῶνα, ποῦ ἀναφέρονται στὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ποῦ ἔταν δημοσιευθῶν, θὰ καταστήσουν καλύτερα γνωστὸ τὸ εὖρος τῆς ἐθνικῆς προσφορᾶς καὶ τῆς φιλοπατρίας τῶν Ἀγιορειτῶν πατέρων. Σὲ ἕνα τέτοιο ἔγγραφο, ποῦ ἔστειλε ἡ Ἱ. Μονὴ Ἰβήρων στὸν Καποδίστρια, διασαλπίζεται ἡ γενικὴ χαρὰ γιὰ τὴν ἀποτίναξη τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ:

«Ἐξοχώτατε καὶ θεοσεβέστατε Κυβερνήτα!

»Τὴν ὑμετέραν μεγαλοφυεστάτην καὶ θεοσεβεστάτην Ἐξοχώτητα, ὀλοφύχως ἐν Κυρίῳ εὐχόμενοι, ταπεινῶς προσκυνοῦμεν. Λαμπροφροεῖ ἡδὴ τὸ ἐπώνυμον τῆς Ἀγιότητος Ὄρος τοῦ Ἄθω ἀπαλλαγὴν τῆς ὀθωμανικῆς σκυθρωπότητος καὶ κατηφείας ἄδει: πρὸς Θεὸν καὶ Θεομήτορα εὐχαριστηρίους ὠδὰς, ἐλευθερωθὲν δεκαετοῦς ἱσμηλιτικῆς αἰχμαλωσίας, καταπατήσεώς τε καὶ κακώσεως...».

Στὸν Καποδίστρια καταφεύγουν οἱ Ἀγιορείτες γιὰ νὰ ζητήσουν καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν κειμηλίων τῶν Μονῶν τους. Τὸ παρακάτω ἀνέκδοτο ἔγγραφο τῆς Ἱ. Μονῆς Ἁγίου Παύλου ἔχει αὐτὸ τὸ σκοπὸ:

«Ὁ ἀπαραίτητος ἐκείνος φόβος τῆς εἰς τὸν ἱερὸν τοῦτον τόπον ἐφόδου τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων καὶ τὸ, ὡς ἔδοκει, ἀδυσώπητον τῆς ἀνακτορικῆς ἐπιταγῆς εἰς λεηλασίαν καὶ παντελεῖ καταστροφὴν τῶν ἱερῶν τούτων καταφυγίων, ἐδίδαξαν ἡμᾶς μερισθῆναι εἰς δύο, οἱ μὲν νὰ διακαρτερώσωμεν ἐνταῦθα μέχρις αἵματος καὶ θανάτου ἐπιζητούντες τὸν ἕλεον, οἱ καὶ ἐτύχομεν, ἄλλως πως τοῦ Θεοῦ βουλευσαμένου περὶ τῶν ὑμετέρων οἱ δὲ

νὰ ἀποχωρήσωσι μετὰ τῆς μοναστηριακῆς ἡμῶν ἱερᾶς ἀποσκευῆς πρὸς διάσωσιν... Ἄλλ' ἐπειδὴ, ἡδὴ, θεοσεβέστατε Κυβερνήτα, ἔλαβον τέλος, θείῳ ἑλέει, τὰ εἰς δεκαετίαν ὄλην καταμαστίζαντα ἡμᾶς δεινά, ἀναχωρησάντων πρὸ μικροῦ τῶν ὀθωμανικῶν στρατευμάτων ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τούτου τόπου, καιρὸς ἐστὶ πλέον ἵνα καὶ ταῦτα τὰ μοναστηριακὰ ἡμῶν ἱερὰ ἐπανέλθωσιν εἰς ταῦτην τὴν ἱερὰν ἡμῶν Μονήν, ὡς πράγματα αὐτῆς ἀναπόσπαστα καὶ ἀναφαίρετα...».

ΠΩΣ ΔΙΟΙΚΕΙΤΑΙ ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ

Ἡ διοίκηση τοῦ Ἁγίου Ὄρους καθορίζεται ἀπὸ Καταστατικὸ Χάρτη 188 ἀρθρῶν, ὁ ὁποῖος συντάχθηκε τὸν Μάιο 1924 ἀπὸ πενταμελὴ Ἐπιτροπὴ τῆς Διπλῆς Ἐκτάκτου Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὄρους, τὴν ὁποία ἀποτελοῦσαν ὁ Ἱεροδιάκονος Ἀρχάδιος Βατοπεδινός, ὁ Ἀρχιμανδρίτης Ἀθανάσιος Παντοκρατορινός, ὁ Προηγούμενος Εὐδόκιμος Ἐρησοποταμινός, ὁ Γέροντας Εὐλόγιος Ἀγιοπαυλίτης καὶ ὁ Γέροντας Βαρλαάμ Γρηγοριάτης καὶ ἐγκρίθηκε στίς 10 Μαΐου 1924 ἀπὸ τὴν Διπλὴ Ἐκτακτὴ Σύναξιν τῶν ἀντιπροσώπων τῶν εἰκοσι κυρίαρχων ἀγιορειτικῶν μοναστηριῶν. Ἀναγνωρίσθηκε καὶ κυρώθηκε μὲ Νομοθετικὸ Διάταγμα τῆς 10ης Σεπτεμβρίου 1926 «περὶ κυρώσεως τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ Ἁγίου Ὄρους», τὸ ὁποῖο ὑπογράφουν ὁ τότε Πρόεδρος τῆς Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας Παῦλος Κουντουριώτης καὶ τὰ μέλη τοῦ τότε Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου: Γ. Κονδύλης, Πρόεδρος, Π. Ἀργυρόπουλος, Κ. Τριανταφυλλόπουλος, Θ. Πετμεζᾶς, Ἱ. Δροσόπουλος, Α. Παππᾶς, Λ. Νάκος καὶ Κ. Ἀποσκίτης, μέλη. Μὲ τὸ Ν.Δ. αὐτὸ ὁ Καταστατικὸς Χάρτης τοῦ Ἁγίου Ὄρους πῆρε τὴν ἰσχύ Νόμου τοῦ Κράτους, ἐνῶ ἡ διοίκηση τοῦ Ἁγίου Ὄρους διασφαλιζόταν μὲ τὰ ἀρθρα 109, 110, 111 καὶ 112 τοῦ Συντάγματος τοῦ 1926, τὰ ὁποῖα αὐτούσα ἔχουν ἐπαναληφθῆ στὰ μετέπειτα ἑλληνικὰ Συντάγματα. Στὰ δυὸ βασικὰ ἀπὸ αὐτὰ καθορίζεται:

«Ἡ Χερσόνησος τοῦ Ἄθω ἀπὸ τῆς Μεγάλης Βίγλας καὶ ἐξῆς ἀποτελοῦσα τὴν περιοχὴν τοῦ Ἁγίου Ὄρους εἶναι κατὰ τὸ ἀρχαῖον τοῦτον προνομιακὸν καθεστῶς ἀυτοδιοίκητον τμήμα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, τοῦ ὁποῖου ἡ κυριαρχία παραμένει ἄδιμος ἐπ' αὐτοῦ. Ἐξ ἀπόψεως πνευματικῆς διατελεῖ τὸ Ἅγιον Ὄρος ὑπὸ τὴν ἄμεσον δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὅλοι οἱ μονάζοντες εἰς αὐτὸ ἀποκοῦν τὴν Ἑλληνικὴν ἰθαγένειαν, ἅμα τῇ προσλήψει αὐτῶν ὡς δοκίμων ἢ μοναχῶν χωρὶς ἄλλην διατύπωσιν. Τὸ Ἅγιον Ὄρος διοικεῖται κατὰ τὸ καθεστῶς αὐτοῦ ὑπὸ τῶν εἴκοσιν Ἱερῶν Μονῶν του, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶναι κατανεμημένη ὀλόκληρος ἡ Χερσόνησος τοῦ Ἄθω καὶ διατελεῖ ἀναπαλλοτριωτὸν ἔδαφος αὐτῆς. Ἡ διοίκησις ἀσκεῖται δι' ἀντιπροσώπων τῶν Ἱ. Μονῶν του, ἀποτελούντων τὴν Ἱ. Κοινότητα. Οὐδενίᾳ ἀπολύτως μεταβολῇ ἐπιτρέπεται τοῦ διοικητικοῦ συστήματος ἢ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Μονῶν τοῦ Ἀγ. Ὄρους, οὐδὲ πῆς Ἱεραρχικῆς τάξεως καὶ τῆς σχέσεως αὐτῶν πρὸς τὰ ὑποτελεῖ ἐξαρτήματα, ἀπαγορεύεται δὲ ἡ ἐγκαταβίωσις ἐν αὐτῷ ἐισεροδόξων ἢ σχισματικῶν».

(Συνεχίζεται)

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΑΞΙΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ

Έντυπώσεις από πανευρωπαϊκή οικουμενική σύσκεψη στο Λουβλίνο τής Πολωνίας
από 2 έως 9 Σεπτεμβρίου 1981

Τοῦ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Έντ. Έπιμελητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

1. Ἡ σύσκεψη τοῦ Λουβλίνου: ἔπανεύρεση τοῦ χαμένου κέντρου τῆς ποιμαντικῆς πράξεως.

Ἄν κάποιος θέλει νὰ χαρακτηρίσει τὴν τάση ποὺ ἐπικρατεῖ σήμερα στὴ διεθνή ποιμαντικὴ κίνηση, θὰ τόνιζε μαζί με τὸν Werner Becher, ποὺ εἶναι Πρόεδρος τοῦ Διεθνoῦς Συνδέσμου Ποιμαντικῆς Φροντίδος καὶ Συμβουλευτικῆς, ὅτι «παρατηρεῖται μία ὑψηλὴ ἐκτίμηση τῶν βιβλικῶν, θεολογικῶν καὶ ποιμαντικῶν παραδόσεων μαζί με μία διαφοροποίηση ψυχολογικῶν μεθόδων καὶ θεωριῶν» γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ τους στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως δὴποτε ἔχει παρέλθει ἡ ἐποχὴ μιᾶς ὑπερεκτιμήσεως τῆς χρησιμοποίησεως τῆς Ψυχολογίας στὴν ποιμαντικὴ πράξη. Ὁλοένα καὶ περισσότερο ἀντιμετωπίζεται κριτικὰ καὶ ἐπιδιώκεται πὺδ μετρημένη χρῆση τῆς Ψυχολογίας στὴν κάποια ὑπέρομετρη ἐφαρμογὴ τῆς κατὰ τὸ παρελθόν. Αὐτὸ γιὰ ὀρισμένους, ὅπως τὸν Thomas C. Oden, περιέκλειε τὸν κίνδυνο νὰ χαθεῖ ἡ γνήσια ταυτότητα τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου καὶ νὰ ἀλλοιωθεῖ στὴν οὐσία του. Σήμερα πάντως παρατηρεῖται μία στροφὴ καὶ ἐπιχειρεῖται ἡ ἐπανεύρεση αὐτῆς τῆς χαμένης ταυτότητος καὶ ἡ προβολὴ τῶν «θρησκευτικῶν ἀξιῶν καὶ θρησκευτικῶν ἐμπειριῶν κατὰ τὴν ἀσκηση τῆς Ποιμαντικῆς καὶ τῆς Ποιμαντικῆς Συμβουλευτικῆς». Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν προβολὴ ἐπιχείρησε στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἡμετέρας, με τὸν πὺδ πᾶνω τίτλο, σύσκεψη ποὺ διοργανώθηκε ἀπὸ τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ἐπιτροπὴ Ποιμαντικῆς Φροντίδος καὶ Συμβουλευτικῆς σὲ συνεργασία με τὸ Καθολικὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Λουβλίνου καὶ ἔλαβε χώρα στὴν πόλη τοῦ Λουβλίνου τῆς Πολωνίας ἀπὸ 2 ἕως 9 Σεπτεμβρίου 1981.

Οἱ προηγούμενες συσκέψεις (Arnoldschain 1972, Ruschlikon 1975, Eisenach 1977, Edinburgh 1979), ἔχοντας ἐπιμείνει καὶ προσανατολισθεῖ περισσότερο στὴ μελέτη τῶν τεχνικῶν καὶ τῶν μεθόδων καταρτίσεως γιὰ τὸ ποιμαντικὸ ἔργο, ἔδειχναν σὰ νὰ εἶχε χαθεῖ ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα ἡ θεμελιώδης θεολογικὴ προοπτικὴ τῆς ποιμαντικῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ ἔπρεπε νὰ τολμηθεῖ ἐν ἐλευθερίᾳ ἡ ἐπαναστόχευση τοῦ χαμένου κέντρου τῆς Ποιμαντικῆς γενικὰ καὶ τῆς Ποιμαντικῆς Συμβουλευτικῆς εἰδικῶ-

τερα. Ἄν στὸ Eisenach τὸ 1977 εἶχε θιγεῖ σὰν ἓνα ἐπὶ μέρους θέμα «ἡ θρησκευτικὴ διάσταση στὴν Ποιμαντικὴ», πρόσφατα στὸ Λουβλίνο (1981), κατὰ κύριο λόγο ἡ σύσκεψη ἀσχολήθηκε με αὐτὴν τὴν διάσταση τῆς Ποιμαντικῆς, ἂν βεβαίως ἔχουμε τὸ δικαίωμα νὰ μιλάμε γιὰ τὴν θρησκευτικὴ διάσταση σὰν ἐπὶ μέρους διάσταση τῆς Ποιμαντικῆς. Ἡ ποιμαντικὴ μέριμνα καὶ φροντίδα εἶναι μᾶλλον κατεξοχὴν ἄμεση συνέπεια μιᾶς ἄμεσης συνδέσεως καὶ ἀναφορᾶς πρὸς τὸν Θεὸ τῆς χριστιανικῆς Θρησκείας καὶ Ἀποκαλύψεως, πρὸς τὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Γιὰ νὰ θυμηθοῦμε μάλιστα καὶ τὸν λόγο τοῦ Ἰβάν Ἰλιτς καὶ νὰ τὸν ἐπεκτείνουμε, «τὸ εἰδικὸ ἀποτέλεσμα τῆς χριστιανικῆς ἐκπαιδεύσεως — καὶ τῆς ποιμαντικῆς ἐκπαιδεύσεως κατὰ ἰσχυρότερο λόγο — εἶναι τὸ «νόημα τῆς Ἐκκλησίας». «Τὸ δὲ τῆς ποιμαντικῆς κέρδος, εἰς ἅπαντα διαβαίνει τὸν λαόν» καθὼς ἐπισημαίνει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

2. Θέματα τῆς συσκέψεως καὶ μεθοδολογικὴ διαδικασία.

Γιὰ νὰ ἐξεταστεῖ σὲ βάθος τὸ θέμα τῆς συσκέψεως ὀρίστηκαν τέσσερις κύριοι εἰσηγητὲς ἔτσι ὥστε νὰ θιγοῦν ἰσάριθμοι ἐπὶ μέρους πτυχές του. Κατὰ σειράν λοιπὸν ἔγιναν οἱ ἑξῆς εἰσηγήσεις:

α) Πῶς λειτουργεῖ ἡ θρησκεία ἐπὶ τῆς Προσωπικότητος. Καθηγητῆς Z. Chlewinski, τοῦ Καθολικοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Λουβλίνου, Πολωνία (Ρωμαιοκαθολικός).

β) Ὁριμὴ καὶ ἀνώριμη θρησκευτικὴτητα. Καθηγητῆς W. J. Berger, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Νιμέγης, Ὁλλανδία (Ρωμαιοκαθολικός).

γ) Θρησκευτικοὶ στερεότυποι. Irene Bloomfield, Ψυχίατρος-Ψυχοθεραπεύτρια, Λονδίνο (Ἰουδαία).

δ) Θρησκευτικὰ στοιχεῖα στὴν Ποιμαντικὴ καὶ τὴ Συμβουλευτικὴ. Καθηγητῆς J. Scharfenberg, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Κιέλου, Δ. Γερμανία (Προτεστάντης).

Οἱ εἰσηγήσεις διαβάζονταν στὴν ὀλομέλεια. Ἀκολουθοῦσε συζήτηση πᾶνω στὸ θέμα τῆς εἰσηγῆ-

σεως σέ μικρότερες ομάδες με τήν εϋθύνη ενός συνέδρου (Themeoriented Groups). Είσηγήση και συζήτηση εκάλυπταν τις πρωινές εργασίες τής διασκέψεως. Τά απογεύματα ήταν μοιρασμένα σέ δύο είδους δραστηριότητες. Σέ συναντήσεις μικρότερων ομάδων πού είχαν σκοπό τήν έμβάθυνση σέ ειδικές πτυχές του ποιμαντικού έργου, όπου οί συμμετέχοντες είχαν προσωπική γνώση και έμπειρία (Experiential Groups). Έτσι υπήρξε μία ομάδα πού λειτουργήσε με τις αρχές για εργασία ομάδας πού εμπνευστής τους είναι ο Michael Balint (Balintgruppen)· μία άλλη ομάδα ασχολήθηκε με ανάλυση περιπτώσεων ποιμαντικής τής οικογενείας· μία άλλη με περιπτώσεις έξατομικευμένης ποιμαντικής συμβουλευτικής. Λειτουργήσαν ακόμα ομάδες αυτογνωσίας γενικής αλλά και ψυχαναλυτικής κατευθύνσεως. Μία άλλη ομάδα είχε τήν ευκαιρία νά εφαρμόσει τις αρχές τής μορφολογικής ψυχολογικής θεωρίας (Gestalt) στήν μελέτη τής 'Αγίας Γραφής. Τήν εϋθύνη των πιδό πάνω ομάδων είχαν γνωστά όνόματα στο χώρο τής Ποιμαντικής επιστήμης και πράξεως, όπως οί H. Faber, M. Ferel, H. Fink, G. Hartmann, E. R. Schmidt, J. Scharfenberg μ. ά.

Στό υπόλοιπο μέρος του απογεύματος οί συνέδροι είχαν τήν ευκαιρία νά παρακολουθοϋν σεμινάρια (Workshops) πάνω σέ διάφορα θέματα, για τά όποια είχαν εκδηλώσει τό ενδιαφέρον τους από πριν. Έγιναν τά πιδό κάτω σεμινάρια, πού πολλά από αυτά περιελάμβαναν περισσότερες από μία συνεδρίες: "Ωριμη και άνώριμη θρησκευτικότητα· Έμπειρία δυναμικής μεγάλων ομάδων (με παράδειγμα τά θρησκευτικά και μη θρησκευτικά μαζικά κινήματα τής σημερινής πολωνικής κοινωνίας)· 'Ιουδαϊκό Πάσχα (συμμετοχή σέ μία ξένη θρησκευτική τελετή)· Βραχεία ψυχοθεραπεία· Ψυχοσύνθεση· 'Επίβλεψη επί άτομικής βάσεως (όχι ομάδική)· Γυναίκα και 'Εκκλησία. Ψυχοθεραπεία και ρωμαιοκαθολική σωτηριολογία. Ποιμαντική Συμβουλευτική στήν 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία. Τά σεμινάρια αυτά τά είχαν οργανώσει και τά διηύθυναν συνέδροι έξειδικευμένοι στο χώρο αυτό (W. J. Berger, A. Biela, L. Marteau, M. O' Regan, H. Andriessen, L. Herkenrath-Puschel και W. Kühnholz, H. Pompey, A. M. Σταυρόπουλος).

(Συνεχίζεται)

'Αναμνηστική φωτογραφία των Συνέδρων πού έλαβαν μέρος στήν πανευρωπαϊκή οικουμενική σύσκεψη στο Λουβλίνο τής Πολωνίας.

Ε Π Ι Κ Λ Ι Ρ Α

Ἡ 25η Μαρτίου.

ΤΟ ΚΥΛΗΜΑ τῶν καιρῶν δὲν ἀμυνδρῶνει τὴν αἴγλη αὐτῆς τῆς σεβάσμιαις γιὰ τὸ Ἔθνος ἡμέρας. Γιατὶ τὸ νόημά της εἶναι γιὰ μᾶς τοὺς Ἑλληνας ἀθάνατο. Σὲ τί ἔγκειται; Στὸ ὅτι ἡ ἐλευθερία εἶναι τὸ ὕψιστο ἀγαθόν. Καὶ σὺ δὲ, γιὰ ν' ἀποκηθεῖς, «θέλει ἀρετὴν καὶ τόλμην», κατὰ τὸν ποιητὴ Κάλβο.

Καὶ σήμερα, ὅπως καὶ πάντα, τὸ Γένος φυλάει στὰ βάνη τοῦ εἶναι του ἄσθηστο τὸν πόθο τῆς ἐλευθερίας. Ὅχι γιὰ νὰ τὴ θρεῖ —γιατὶ τὴν ἔχει— ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴ διατηρήσει καὶ νὰ τὴν ὑπερασπίσει ἂν χρειασθεῖ.

Καὶ δὲν ξεχνᾷ, μὲ τὴν εὐκαιρία, ὅτι, ἀπὸ τὰ θυζαντινὰ χρόνια ὡς τὰ μόλις χθεσινὰ, ἐμπνεύσιμα καὶ στηρηκτικὰ σποὺς ἀγῶνες του γιὰ τὴν ἐλευθερία εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία. Ἐνα εἶναι τὸ βίωμα τῶν Ἑλλήνων, τὸ ἐθνικοθρησκευτικόν. Ἀπ' αὐτὸ τὸ ἔδαφος θγαίνουσι οἱ δάφνες τῆς Ἱστορίας μας.

Οἱ Ἄγγελοι.

ΤΗΝ ΕΠΟΜΕΝΗ τοῦ Ἐδαγγελισμοῦ, ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὸν Ἀρχάγγελο Γαβριήλ, ποὺ πρωταγωνίστησε σ' αὐτὸ τὸ γεγονός τῆς θείας οικονομίας, μεταφέροντας στὴν Παρθένο Μαρία τὸ οὐράνιο μήνυμα ὅτι θὰ γινώταν Μητέρα τοῦ Σωτήρος.

Ἐὐκαιρία ν' ἀναλογισθοῦμε μίαν ἀπὸ τὶς ιδιότητες αὐτῶν τῶν πνευματικῶν ὄντων μέσα σὲ ὅ,τι ἀπεργάζεται ὁ Θεὸς στὴ βιβλικὴ ἱστορία γιὰ τὴ λύτρωση τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως τὸ λέει τὸ ὄνομά τους, εἶναι οἱ κατ' ἐξοχὴν καὶ πρόωτα μεταδότες τοῦ θείου θελήματος. Φέρουσι σποὺς δικαίους τὴν ἀλήθεια τοῦ Κυρίου καὶ ἐπεμβαίνουσι στὴ ζωὴ τους σωτήρια. Ἀποτελοῦν δηλαδὴ, ὅπως οἱ Πατέρες διδάσκουσι, ἕνα εἶδος θεοφάνειας.

Ἀλλὰ καὶ στὴ δική μας ζωὴ, τὴ ζωὴ τῶν πιστῶν κάθε γενεᾶς καὶ τόπου, οἱ Ἄγγελοι παίρουν μέρος. Καθὼς τοὺς λέει ὁ Ἅγιος Ἰωάννης τῆς Κρονσιάνδης, «εἶναι οἱ μεγαλύτεροι ἀδελφοὶ μας», ποὺ μᾶς σώζουσι ἀπὸ κινδύνους, μᾶς ὀδηγοῦσι σὺς τριβῶν τῆς Χάριτος καὶ προσπατεῦναι τὴν ψυχὴν μας μὲ τὶς προσεβείες τους. Ἐνας μάλιστα ἀπ' αὐτοὺς εἶναι ταγμένος γιὰ τὴν προσωπικὴν ζωὴν τοῦ καθενὸς μας, ὁ Φύλαξ Ἄγγελος.

Ἡ Μακρυγιάννης.

ΕΝΑΣ ἀπὸ τοὺς μεγάλους ἥρωες τοῦ '21, ποὺ ἀναθυμώμασε αὐτὲς τὶς μέρες μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς Ἐθνικῆς μας Ἑορτῆς, εἶναι καὶ ὁ σιρατηγὸς Μακρυγιάννης. Στὸ πρόσωπό του, λάμπει ὁ τύπος τοῦ Ἑλληνα πατριώτη τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ποὺ τὸν συνθέτουσι ἡ ἀνιδιοτελεῖς ἀγάπη πρὸς τὸ Γένος καὶ ἡ βαθειὰ θρησκευτικότης.

Ἡ Μακρυγιάννης ὑπηρετήσε μ' αὐτὰ τὰ δυὸ ἰδιώματα τὸν Ἄγωνα. Οἱ σελίδες τῶν Ἀπομνημονευμάτων του εἶναι πλημμυρισμένες ἀπὸ ἰδανικὴν φιλοπατρία καὶ ὀρθόδοξη εὐσέβεια.

Ἐνῶ τὰ κρούσματα συνεχίζονται.

ΕΙΤΕ σποραδικὰ εἴτε δικτυωμένα, συνεχίζονται τὰ κρούσματα ἀρχαιοκαπηλίας, μὲ τὴν Ἐκκλησία σὰν ἕναν ἀπὸ τοὺς κύριους στόχους. Τὸ κακὸ ἔχει φθάσει πιά σὺ ἀπροχώρητο, πρὸς μεγάλη λύπη τοῦ λαοῦ μας καὶ, ἐπιπρόσθετα, πρὸς μεγάλη ἀγωνία τῶν ὑπευθύνων καὶ ἀρμοδίων ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν.

Κατὰ τὸ ἀποφασιστικὸν πρόπει νὰ γίνε, γιὰ ν' ἀναχαλισθεῖ καὶ νὰ ἐκλείψει αὐτὸ τὸ ὄνειδος. Ἄς σκεφθοῦν τὸ πρόγμα, ἀπὸ κοινοῦ, Ἐκκλησία καὶ Πολιτεία. Ἡ πρώτη — καὶ μόνη της. Ἄς συλλέξει, π.χ., φορητὲς εἰκόνες, ἱερὰ σκεύη, ἄμφια ἀξίας ἀπὸ τοὺς ναοὺς καὶ τὰ ἐρημοκλήσια στὰ ἰδρυθέντα καὶ ἰδρῶμενα ἐκκλησιαστικὰ μουσεῖα. Καὶ οἱ ἐφημέριοι, ἐπὶ μέρους, ὅπου δὲν ὑπάρχουσι τέτοια μουσεῖα, ἄς φυλάξουσι στὰ σπίτια τους τέτοια ἀντικείμενα. Αὐτὸ τὸ διπλὸ μέτρο, ἂν ληφθεῖ, θὰ εἶναι ἕνα πρῶτο καλὸ βήμα πρὸς ἀντιμετώπιση τοῦ ἀδίστακτου ἐχθροῦ.

Οἱ Προηγουμένους.

Η ΤΕΛΕΣΗ Προηγουμένων Θ. Λειτουργιῶν κατὰ τὴν Τεσσαρακοστὴν ἔχει πρακτικὸν λόγον. Ἀποσκοπεῖ στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν πιστῶν ποὺ ἐπιθυμοῦν νὰ κοινωνοῦν συχνότερα τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ, καθὼς καὶ τῶν πρὸ φιλακολούθων ψυχῶν. Εἶναι πόσο κατανοητὸν καὶ ἐναρμονισμένον μὲ τὸ ὅλο κλίμα τοῦ Τριωδίου, ὥστε ἀποτελοῦν ἐξαιρετικὴ ἐνθάρση καὶ ἀπόλαυση εὐκαρῆ σὲ ἀρετῆς.

Σὲ ἀρετῆς ἐνορίες, τελοῦνται καὶ θραυνὲς Προηγουμένους. Εἶναι μιὰ καλὴ συνήθεια, ποὺ πρόπει νὰ διαδοθεῖ ἐδῶτε. Διότι ἀπαποκρίνεται σὺς ἀνάγκες καὶ τὶς χρονικὲς ἐκκολίεις μεγαλύτερης μερίδος τοῦ Πληρώματος.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

Στήν μετάθεσι τῶν διπτύχων στήν πρόθεσι συνετέλεσε καί ἡ ἔλλειψις διακόνου. Ὅταν ὁ ἱερεὺς λειτουργοῦσε μόνος, ὅπως ἦταν ὁ κανὼν στοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, τοῦ ἦταν περισσότερο πρακτικὸ νὰ ἀναγνώσῃ τὰ πολλὰ ὀνόματα τῶν ἁγίων καὶ τῶν διπτύχων στήν πρόθεσι παρά στήν ἀναφορά. Ἐφ' ὅσον δὲ δὲν ἐλέγοντο πιά στήν ἀναφορά τὰ διπτύχα, ἐπόμενον ἦταν νὰ μὴ λέγωνται καὶ οἱ κατάληξις τῶν καὶ οἱ ἀπαντήσεις τοῦ λαοῦ σ' αὐτές. Ἀλλὰ καὶ ὅταν σπάνια συλλειτουργοῦσε διάκονος ἢ παραδόσις ἀρχιεπίσκοπος νὰ παρουσιάσῃ τὰ ἐπακόλουθα τῆς φθορᾶς, ποῦ εἶχε ἐν τῷ μετὰ συντελεσθῆ. Ἔτσι στὸν κώδικα τ. Σταυροῦ Κων)λεως 425 τὰ διπτύχα παρουσιάζονται ἀναμειγμένα καὶ μάλιστα κατ' ἀντίστροφο τάξι, κατ' ἐπίδρασι προφανῶς τῆς προσκομιδῆς (ζώντων - τεθνεώτων) καὶ νὰ λέγονται μόνο μετὰ τὸ «Ἐν πρώτοις...». Στὶς ἐκδόσεις τῶν λειτουργικῶν βιβλίων ἀγνοήθησαν σχεδὸν τελείως. Ἀπαντοῦν μόνο, καθ' ὅσον γνωρίζω, στήν ἐκδοσι τοῦ Ν. Π ρ ω τ ο ψ α λ τ ῖ δ ο υ, ποῦ ἀναφέρει ἡ ἐρώτησις, καὶ κάπως πληρέστερα στὸ «Μικρὸ Εὐχολόγιον ἢ Ἁγιασμάτιον τὸ μέγα» Ε ὕ σ τ. Σ κ ἄ ρ π α - Μ. Σ α λ ι β ἔ ρ ο υ, ἐν Ἀθήναις ἄ.ε., σελ. 405. Σὲ μερικὲς μόνον ἐκδόσεις ἔμεινε ἡ κατακλείδα τῶν διπτύχων μετὰ τὸ «Ἐν πρώτοις...» καὶ ἡ παραδοσιακὴ ἀπάντησις τοῦ λαοῦ «Καὶ πάντων καὶ πασῶν», ποῦ καὶ αὐτὴ περιέργως θεωρεῖται ἀπὸ τὸ «Ἱεροτελεσιτικόν» (Ἀθήναι 1948, σελ. 137) ὡς μὴ ὀρθή, ἀφοῦ προτείνεται ἡ ἀντικατάστασις τῆς μετὰ τὸ «Κύριε ἐλέησον» ἢ τὸ «Μνήσθητι, Κύριε» («ὁ χορὸς 'Καὶ πάντων καὶ πασῶν' ἢ μᾶλλον 'Κύριε, ἐλέησον' ἢ 'Μνήσθητι, Κύριε'»).

Μένει νὰ ἰδοῦμε τὸ θέμα τῆς μορφῆς, ποῦ εἶχαν τὰ διακονικὰ διπτύχα. Ἀπὸ τὶς μαρτυρίες τῶν χειρογράφων φαίνεται πὼς ἦσαν γιὰ μὲν τοὺς κεκοιμημένους ἕνας κατάλογος ὀνομάτων μετὰ προσδιορισμοὺς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ιδιότητός των, ὅπως περίπου εἶναι ἡ σειρά τῶν ὀνομάτων τῶν ἁγίων στήν λειτουργία

γιὰ τοῦ ἁγίου Ἰακώβου στήν παλαιὰ Ἱεροσολυμιτικὴ τῆς μορφῆς καὶ ὅπως τὰ βρίσκουμε στὶς βυζαντινὲς λειτουργίες σὶὰ χειρόγραφα Σινᾶ 1020 καὶ τ. Σταυροῦ Κων)λεως 425, ποῦ μνημονεύσαμε ἀνωτέρω. Ἔτσι περίπου, ὅπως διαβάζονται σήμερον στήν πρόθεσι ἢ στὰ κοινὰ μνημόσυνα. Τὰ διπτύχα τῶν ζώντων πάλι θὰ ἦταν ἕνας παρόμοιος κατάλογος, στὸ τέλος τοῦ ὁποίου ὑπῆρχαν γενικότερες εἰτήσεις, ἀνάλογες μ' ἐκείνες τῆς ἐκτενοῦς καὶ τοῦ «Εὐξόμεθα...» τὸ μεσονυκτικὸ καὶ τοῦ ἀποδείπνου καὶ μάλιστα τῶν δεήσεων τῆς λιτῆς, μετὰ τὶς ὁποῖες ἔχουν πολλὰ κοινὰ σημεῖα, προφανῶς δὲ καὶ ὁμοιότητες ἐπίδρασις. Τὸ τέλος αὐτὸ τῶν διπτύχων τῶν ζώντων παρουσιάζει στὰ χειρόγραφα μιὰ σχετικὴ ρευστότητα. Στὶς γενικὲς γραμμὲς περιελάμβανε ὀνομαστικὸ μνημόσυνο τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν καὶ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως, τοῦ ἱερέως ποῦ τελοῦσε τὴν θεία λειτουργία καὶ γενικὲς αἰτήσεις γιὰ τὴν εἰρήνην τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐκκλησιῶν, γιὰ τὸν βασιλέα, τὸν στρατὸ, τοὺς ἀσθενούντας, τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὸν περισσῶτα λαὸ. Στὰ χειρόγραφα τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας ἔχουμε δεήσει «ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν», ποῦ ἀντικαθιστᾶ τὶς παλαιὰς δεήσεις ὑπὲρ τῶν βασιλέων καὶ τοῦ στρατοῦ, ὅπως στὰ εἰρηνικά, στήν ἐκτενή κλπ.

Στὴ σημερινὴ πράξι ἢ κατάληξις τῶν διπτύχων τῶν τεθνεώτων πρὸ τοῦ «Ἐν πρώτοις...» ἔχει τελείως ἐκλείψει. Τὸ τέλος τῶν διπτύχων τῶν ζώντων μετὰ τὰ μνημόσυνα τῶν πατριαρχῶν κ.λπ. λέγεται κατὰ παράδοσιν μετὰ τὸ «Ἐν πρώτοις...» μόνον σὲ συνοδικὲς λειτουργίες καὶ σὲ ἐπίσημα ἀρχιερατικὰ συλλειτουργία. Στὶς ἱερατικὲς λειτουργίες ὅταν συλλειτουργῇ διάκονος λέγει τὴν κατάληξι τῶν διπτύχων μόνον καὶ ὁ λαὸς ἀπαντᾷ μετὰ τὸ «Καὶ πάντων καὶ πασῶν». Αὐτὴ συνηθίζον νὰ τὴν λέγουν καὶ πολλοὶ ἱερεῖς ὅταν λειτουργοῦν μόνον χωρὶς διάκονο. Νομίζω πὼς εἶναι ὀρθὸ νὰ λέγεται, ἀφοῦ ἀπὸ τὰ διακονικά, ὅταν δὲν λειτουργῇ διάκονος, δὲν λέγονται μόνον ὅσα ἀπευθύνονται πρὸς τὸν ἱερέα («Εὐλόγησον, δέ-

σποτα», «Κέλευσον, δέσποτα» κλπ). Κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο προτρέπονται καὶ οἱ πιστοὶ νὰ μνημονεύσουν στὸν κατάλληλο χρόνον «κατὰ διάνοιαν» τὰ προσφιλῆ των πρόσωπα.

Ἄς σημειωθῆ τέλος καὶ μιὰ ἀκόμη λεπτομέρεια. Τὸ διακονικὸ «Καὶ ὧν ἕκαστος κατὰ διάνοιαν ἔχει καὶ πάντων καὶ πασῶν» εἶναι καθ' ὅλα τὰ χειρόγραφα ἢ κατακλείδα τῶν διπτύχων τῶν κεκοιμημένων, ποῦ ἐλέγγοτο πρὸ τοῦ «Ἐν πρώτοις...». Ἡ κατάληξις τῶν διπτύχων τῶν ζώντων, ποῦ ἐλέγγοτο μετὰ τὸ «Ἐν πρώτοις...» εἶναι μόνον τὸ «...καὶ πάντων καὶ πασῶν». Ἡ σημερινὴ πράξις προϋποθέτει τὴν μεταγενεστέρη ἐξέλιξι, τὴν παράλειψιν δηλαδὴ τῆς κατακλείδος τῶν διπτύχων τῶν κεκοιμημένων καὶ τὴ σύγχυσι τῶν μετὰ τὰ διπτύχα τῶν ζώντων.

Ἐπιχειροῦμε κατωτέρω μιὰ ἀποκατάστασι τοῦ τέλους τῶν διπτύχων τῶν ζώντων ἐπὶ τῇ βάσει τῶν χειρογράφων:

«(Προηγούνται τὰ ὀνόματα τῶν πατριαρχῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ τοῦ ἀρχιερέως τοῦ τόπου).

—Καὶ ὑπὲρ τοῦ προσκομιζόντος τὰ ἅγια δῶρα (ταῦτα) Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν δεινὸς εὐλαβεστάτου (ἢ ἐντιμοτάτου) ἱερέως, τῶν συμπαρόντων ἱερέων, τοῦ τιμίου πρεσβυτερίου, τῆς ἐν Χριστῷ διακονίας καὶ παντὸς ἱερατικοῦ τάγματος.

—Καὶ ὑπὲρ σωτηρίας, κράτους, νίκης καὶ διαμονῆς τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων (ἢ ἀρχόντων) δεινῶν.

—Καὶ ὑπὲρ εἰρήνης καὶ καταστάσεως (ἢ εὐσταθείας) τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ (πασῶν) τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ (ὀρθοδόξων) Ἐκκλησιῶν.

—Καὶ ὑπὲρ (ἀναρρύσεως καὶ) ἀπολυτρώσεως τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν αἰχμαλώτων καὶ πάντων (τῶν) ἐν ἀσθενείαις κατακειμένων ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ ἐλέους Θεοῦ ἐπιδεομένων.

—Καὶ ὑπὲρ εὐδόσεως καὶ ἐνισχύσεως τοῦ φιλοχρίστου στρατοῦ καὶ σωτηρίας τοῦ περισσῶτος λαοῦ καὶ πάντων καὶ πασῶν».

* Συνέχεια ἀπὸ σελ. 52, ἀριθ. τεύχ. 5

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΠΕΙΡΑΞΕ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ

Ἡ Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ;

Τοῦ π. ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΦΑΡΟΥ

Ἐνα γεγονός πού δημιουργεῖ ἀρκετὴ ἀπαισιοδοξία γιὰ τὸ μέλλον τῆς κοινωνίας μας εἶναι τὸ ὅτι ὅλοι μας φαίνεται νὰ πιστεύουμε ὅτι γιὰ κάθε κακὸ πού γίνεται στὸν κόσμον, στὴ χώρα, στὴν Ἐκκλησία, στὴ οἰκογένειά μας ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὴ ἀκόμη τὴν προσωπικὴ μας ζωὴ φταίει πάντοτε κάποιος ἄλλος.

Ὅλοι, λίγο πολύ, ὑπονομεύουμε τοὺς κανόνες πού εἶναι θεσπισμένοι γιὰ νὰ κάνουν δυνατὴ τὴν κοινὴ συμβίωση ὥστε γιὰ κάθε κακοδαμονία τῆς κοινωνίας μας φταίει πάντα κάποιος ἄλλος καὶ δὲν θέλουμε νὰ ἀναλάβουμε καμιά εὐθύνη οὔτε καὶ γιὰ τὰ οικογενειακὰ καὶ τὰ προσωπικὰ μας προβλήματα.

Ὅταν τὰ παιδιά μας γίνονται προβληματικά, κατηγοροῦμε τὸ σύστημα τὸ κοινωνικὸ, τοὺς κακοὺς φίλους, τὴ ΔΕΗ, τὸν ΟΤΕ, ἢ οἰτιδήποτε ἢ ὅποιονδήποτε, ποτὲ ὅμως δὲν ὑποφιαζόμαστε πὼς μπορεῖ νὰ φταίει ἢ ἀνέντιμη σχέση πού ἔχουμε μὲ τὸν σύντροφό μας, ἢ ὁ ἀνεύθυνος καὶ δλεθρὸς τρόπος πού μεγαλώσαμε τὰ παιδιά μας. Δὲν φανταζόμαστε ὅτι μπορεῖ νὰ ἔχει κάποια σχέση μὲ τὴν σημερινὴ κατάστασι τοῦ παιδιοῦ μας ὁ ἀγώνας ἐπικρατήσεως πού κάναμε μὲ τὸν σύντροφό μας γιὰ τὴ διακυβέρνησι τῆς οἰκογένειάς μας ἢ τὸ κλίμα τοῦ ἐγκαινοτριμοῦ μέσα στὸ ὅποιο μεγάλωσε. Βλέπουν τὰ παιδιά μας νὰ ἐπιδιώκουμε τὸ δικὸ μας τὸ θέλημα, ἀδιαφορώντας ἐντελῶς γιὰ τὸ συνάνθρωπο, μᾶς παρακολουθοῦν νὰ κάνουμε ἀνέντιμες φορολογικὰς δηλώσεις καὶ νὰ ὑπερηφανευόμαστε γιὰ τὴν «ἐξυπνάδα» μας, μᾶς ἀκοῦνε νὰ κομπάζουμε πού τὰ καταφέραμε νὰ πάρουμε μὲ κάποιο μέσο τὴ σειρά ἐνὸς ἄλλου ἢ παραθήκαμε μιὰ πολεοδομικὴ διάταξι καὶ ὕστερα ἰσχυριζόμαστε πὼς ὁ ὑπόκοσμος διδάξε στα παιδιά μας ἐγκληματικὰς συνήθειες.

Πολλοὶ παπᾶδες παρασύρονται ἀπ' αὐτὸ τὸ κλίμα καὶ ἀφήνουν τοὺς ἀνθρώπους μὲ τοὺς ὁποίους ἔρχονται σὲ ἐπαφή, νὰ δραπετεῦν σὲ γενικὰς συζητήσεις γιὰ τὸν κόσμον καὶ τὴν κοινωνία καὶ νὰ μὴ λένε τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους.

Ἄλλὰ στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ θὰ πρέπει νὰ ἀναζητήσουμε στὴν ἀνθρώπινη καρδιά τὴν ρίζα τοῦ κακοῦ. «Ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνείαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι» (Ματθ. 15,18).

Ὁ ἔμπειρος καὶ σοφὸς ποιμένας στίς ἐπαφές του μὲ

τοὺς ἀνθρώπους θὰ ἀποφύγει τὴν παγίδα τῶν γενικεύσεων καὶ θὰ ἀποκλείσει τὴν δραπέτευσι στους «κοινωνικοὺς προβληματισμοὺς» μὲ τὴν παρέμβασι: «Μιλεῖστε μου λίγο γιὰ σᾶς καὶ γιὰ τὴν δική σας ζωή».

Ὁ ἀνθρώπος τοῦ παρακάτω περιστατικοῦ εἶπε πὼς ὁ κόσμος καὶ ἡ κοινωνία πείραξε τὴν καρδιά του, ἀλλὰ δὲν εἶπε πὼς ἡ καρδιά του πείραξε τὸν κόσμον καὶ τὴν κοινωνία, τὸ ἄμεσο καὶ τὸ ἔμμεσο περιβάλλον του.

Αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ εἶναι τὸ ζητούμενο μιᾶς ποιμαντικῆς παρεμβάσεως.

Ἄνδρας ἑγγαμῶς, 55 ἐτῶν. Συνάντησι πρώτη:

Ε.: Χαίρετε· εἶμαι ὁ π. Νικόλαος, ἐφημέριος σήμερα τοῦ τμήματος αὐτοῦ· μπορῶ νὰ σᾶς δῶ γιὰ λίγο;

Α.: Χαίρετε πάτερ, εὐχαρίστως, καθεῖστε.

Ε.: Τὸ ὄνομά σας;

Α.: Μανώλης...

Ε.: κ. Μανώλη, ἀσφαλῶς κάποια αἰτία υγείας σᾶς ἔφερε ἐδῶ;

Α.: Καὶ θέβαια πάτερ, ποιὸς υγιῆς ἔρχεται στὸ Νοσοκομεῖο; Μὲ πείραξε λίγο ἡ καρδιά μου. Καὶ πὼς νὰ μὴ σὲ πειράξει ἡ καρδιά σου, πάτερ, σ' αὐτὴ τὴν παλιοκοινωνία πού ζοῦμε σήμερα, στὴν ἀσέβεια, ψευτιά καὶ ἀπάτη, ἅσε τὰ ναρκωτικά.

Ε.: Τί ἐγγοεῖτε κ. Μανώλη;

Α.: Χάλασε ὁ κόσμος, πάτερ, χάλασε, δὲν σέβεται οὔτε ἱερὰ οὔτε θία. Ἐφυγε ὁ σεβασμὸς. Ἐκάναμε στὴν ἄκρη καὶ γονεῖς καὶ Ἐκκλησία καὶ θρησκεία, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τὴν πατρίδα. Βλέπετε, σήμερα οἱ νέοι τὰ ξέρουν ὅλα, διὰ τίποτε ἄλλο δὲν ἐνδιαφέρονται, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τους. Πολιτισμὸς σοῦ λένε...

Ε.: Δηλαδή;

Α.: Νά πάτερ, μόλις τὸ παιδὶ πηγαίνει στὸ γυμνάσιο, ξεφεύγει ἀπὸ τὴν οἰκογένεια, σπάει τὸ δεσμὸ μὲ τὴν οἰκογένεια, καὶ δὲν μπορεῖς νὰ πεῖς τίποτε, δὲν τὸ δρί-

Συνέχεια στὴ σελ. 79

διαίως στους επί μέρους τομείς του έργου. Ο αριθμός των ωρών πρέπει να ανέρχεται σε 30 περίπου ώρες κάθε εβδομάδα. Ήλεγξε τώρα το ημερήσιο χρονοδιάγραμμά σου, πού αναφέρεται στο έργο του αγρού· υπάρχει συμφωνία; εκπληρώνεις στην πληρότητα τη διακονία σου με το να συμμετάσχεις σε όλους τους τομείς του έργου; Αφού κατέγραψες το ημερήσιο έργο σου, σημείωσε τα άλλα καθήκοντά σου για κάθε μέρα. Σκέψου ότι πρέπει να είσαι ευκίνητος στην κατανομή του χρόνου. Σχημάτισε το χρονοδιάγραμμά σου με πρακτικό τρόπο» (ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 6).

Εκείνο πού πρέπει να τραθήξει ιδιαίτερα την προσοχή μας στις οδηγίες αυτές είναι η φράση: «αφού κατέγραψες το ημερήσιο έργο σου, σημείωσε τα άλλα καθήκοντά σου για κάθε μέρα». Με άλλα λόγια ο χιλιαστής υποχρεούται να ξεχωρίσει 30 ώρες την εβδομάδα για το «έργο» της εταιρίας. Τα «άλλα καθήκοντα» έρχονται σε δεύτερη μοίρα.

Αλλά όχι όλα! Είναι και οι άλλες «υποχρεώσεις» απέναντι στην εταιρία, από τις οποίες δεν απαλλάσσεται, έστω κι αν προσφέρει το τριαντάωρο της κάθε εβδομάδας. Πρέπει να βρη ὅπωσδήποτε χρόνο για προσωπική μελέτη· σ' αυτήν υπάγεται και η προετοιμασία για τη συνάθροιση «διδίου εκκλησίας», για τη «συνάθροιση μελέτης Σκοπιᾶς», για την «συνάθροιση υπηρεσίας», για τη «σχολή θεοκρατικής διακονίας» και τη λεγόμενη «δημόσια διάλεξη». Όλες αυτές οι «συναθροίσεις» πρέπει να προετοιμαστούν με ατομική μελέτη. Το ίδιο ισχύει και για τις λεγόμενες «Γραφικές Μελέτες» και τις λοιπές εκδηλώσεις της εταιρίας. Και τα «καθήκοντα» αυτά έχουν την ίδια σπουδαιότητα με το «έργο», κανείς δεν απαλλάσσεται από αυτά, μάλιστα οι σκαπανείς!

Αφού λογαριασθούν όλα αυτά και σημειωθούν οι ώρες στο σχεδιάγραμμα, τότε μπορεί ο χιλιαστής να δη τί ἐναπομένει, για να «ἀφοσιωθῆ» στα άλλα του καθήκοντα, τα οικογενειακά, τα επαγγελματικά· ίσως του μείνῃ λίγος καιρός για ύπνο τη νύχτα!

Έτσι καταλαβαίνουμε γιατί οι άνθρωποι αυτοί ζουν τις περισσότερες φορές με άγχος· ειδικοί μελετητές ισχυρίζονται πως πολλοί καταλήγουν στα ψυχιατρεία!

Μά αν δεν μπορέσουν να ανταπεξέλθουν σ' όλα αυτά; Δέν μπορούν να ζητήσουν από την εταιρία να τους απαλλάξει από το «σκαπανικό έργο»;

Ναι, αλλά από τις εκθέσεις πού δίνουν φαίνεται η αδυναμία τους και πριν ζητήσουν την απαλλαγή ή και μετά από αυτήν θα δεχθούν την επίσκεψη των υπευθύνων αξιωματούχων της «Σκοπιᾶς», ακόμη και του «υπηρέτου περιοχής» και του «υπηρέτου περιφέρειας».

αυτοί θα τοῦ ζητήσουν να εξετάσουν μαζί το χρονοδιάγραμμα και θα τοῦ κάνουν «κατάλληλες υποδείξεις», για να «μπορέσει» να ανταποκριθῆ. Ἀλλά τί θα ἀφαιρέσουν από το σχεδιάγραμμα, ὥστε να εξευρεθῆ πρόσθετος χρόνος; δύο δυνατότητες υπάρχουν: ἢ θα ἐλαττωθῆ ὁ χρόνος τοῦ ὕπνου, ἢ θα περιοποῦν οἱ ἀσχολίες πού ἔχουν σχέση με τῆ συντήρησι και τῆ φροντίδα για τὴν οἰκογένεια· ὅπως και να γίνῃ το πράγμα, στενεύει πολύ το «σχοινί» γύρω από το λαϊμό στα δύστυχα θύματα!

10

Ἡ εταιρία «Σκοπιᾶ» διακηρύσσει πως οἱ ὀπαδοί της είναι ἄνθρωποι ἀγάπης! Πῶς μπορεί να ἔχουν ἀγάπη ἄνθρωποι πού θεωροῦν τὸ θέλημα μᾶς τέτοιας εταιρίας «θέλημα τοῦ Ἰεχωῶ»;

Ὅποιος πιστέψῃ τὴν εταιρία για «κανάλι» τοῦ Θεοῦ και τὴν ἡγέσια της για «Δούλο» τοῦ «Ἰεχωῶ» και «διὰ χειρὶ στή των συμφερόντων τοῦ Ἰεχωῶ πάνω στή γῆ» προσπαθεῖ με κάθε τρόπο να μιμηθῆ τὴ διαγωγή αὐτοῦ τοῦ «Δούλου». Και ἡ διαγωγή του ἀποδεικνύει σκληρότητα και ἀδίστακτη διαγωγή, προκειμένου να ἐξυπηρετήσῃ τὰ συμφέροντά του, υποστηρίζοντας μάλιστα πως ταυτίζονται με τὰ «συμφέροντα τοῦ Ἰεχωῶ»!

Ὁ λαός μας λέγει για κάποιον ἀδίστακτο ἄνθρωπο: για τὰ συμφέροντά του πατάει πάνω σε πτώματα! Αὐτό κάνει και ἡ εταιρία τοῦ Μπρουκλιν, όταν τρομοκρατῆ γέροντες, ἀσθενεῖς, ἀκόμη και κατακοίτους και τοὺς λέγει πως ἂν δέν συνεχίσουν κάτω ἀπὸ «ὀποιοσδήποτε περιορισμούς» να τὴν ὑπηρετοῦν, θα σφαγοῦν, θα ἀφανισθοῦν, δέν θα ζήσουν! (πρὸλ. Σκοπιᾶ 1959, σ. 540).

Χαρακτηριστικό είναι τὸ περιστατικό πού ἀναφέρομε στο διδίο μας «Ἡ δικτατορία τοῦ Μπρουκλιν» (σελ. 19). Πρόκειται για ἐπιστολή «μάρτυρος τοῦ Ἰεχωῶ» πού ἀδυνατοῦσε να κάνῃ «έργο» κάτω ἀπὸ τις συνθήκες τῆς δικῆς του ζωῆς. Με πραγματικὴ ἀπόγνωσι γράφει:

αὐτὴ, ἔρχεται ὅταν διαπιστώσωμε ὅτι ἔγινε προσλάβησι πιστὰ να δώσωμε τὴ μοστίχα. Ἐκείνοι οἱ ὅποιοι ἀρνούνται ν' ἀκούσουν δέν θὰ ἔγουν τὴ δικαιολογία να ποῦν ὅτι δέν ἔχουν εὐκαιρία ν' ἀκούσωμε. Ἀλλὰ τί ἔγκωσιτῆ εὐχαριστίας είναι να δώσωμε ἔδω κι' ἐκεῖ ἕνα εἶρησον αὐτὴ! Αὐτὲς οἱ εὐκαιρίες ἀνεπιτημένον πολύ περισσότερο δὲς τις περιστάσεις πού ἀνήθρηναν να μὲς ἀκούσωμε.

12. ἢ Πῶς πρέπει να είναι ἡ σίσις μας πρὸς τὴν ἀπίστη δέν ἀνοῦμε το ἀγγέλιον; (β) Πῶς ὡσὸσο ἡ δὲσσις μας δέν είναι ματαιία;

Οἱ κλεισμένοι στο σπίτι, ἐπίσης, ἔχουν μὲρικὸ σπῆν διαδοῖ τοῦ εὐαγγελίου με ἐπιστολὲς και με τὸ τηλέφωνο.

Ἡ ἐξυπηρετήσι τῶν συμφερόντων τῆς ἀμερικανικῆς εταιρίας «Σκοπιᾶ» εἶναι ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου για κάθε χιλιαστή· ἀπὸ τὸ «έργο» αὐτὸ δέν ἐξαιροῦνται οὔτε οἱ ἡλικιωμένοι, οὔτε οἱ ἀνάπηροι, ἂν θέλουν βέβαια να γλυτώσουν τὴ «σφαγῆ».

«Είμαι ήδη εβδομήκοντα ετών και η υγεία μου δεν είναι τόσο καλή. Δι' αυτό δεν ήμπορούσα να λαμβάνω μέρος εις την ύπηρεσίαν του 'αγρού'. 'Αλλά οι μάρτυρες του 'Ιεχωβά λέγουν: Κάθε άνθρωπος που δεν είναι μάρτυς του 'Ιεχωβά θα καταστραφῆ. Μὲ αὐτὰ που ὁμολογῶν ὁ 'Αρμαγεδῶν πρέπει νὰ εἶναι τρομακτικός... Γράψτε μου παρακαλῶ τὴν πλήρη ἀλήθειαν, ὥστε νὰ εὔρω τὴν ἡσυχίαν μου».

«Δὲν ἀσκοῦμεν οὔτε προκύπτει: ὅτι ἀσκοῦμεν προσηλυτισμὸν ἐν τῇ νομικῇ καὶ οὐσιαστικῇ αὐτοῦ ἐννοίᾳ», ἀνέφερε ἡ χιλιαστικὴ ὀργάνωσις στὰ ἐπίσημα ἔγγραφα της πρὸς τὸ Ὑπουργεῖο Παιδείας καὶ πρὸς τὸ Συμβούλιο Ἐπικρατείας.

Ἄν πράγματι ὅσοι δὲν ἀσκοῦν τὸ «ἔργο» τῆς Σκοπιᾶς γιὰ τὸ ὅποιο μιλήσαμε (προσηλυτισμὸς) θὰ σφαγοῦν στὸν 'Αρμαγεδῶνα γιὰτὶ δὲν εἶναι «μαζὶ μὲ τὴν ὀργάνωσις», δηλαδὴ ἄρισκονται: ἔξω ἀπὸ τὸ «καταφύγιον», τότε ποῖα πρέπει νὰ εἶναι τὰ συμπεράσματά μας σχετικὰ μὲ τοὺς Ἕλληνας χιλιαστές; Ἄν πράγματι δὲν ἀσκοῦν προσηλυτισμὸν, ὅπως διακηρύττουν, τότε ἄρισκονται ἔξω ἀπὸ τὸ «καταφύγιον», δὲν θὰ γλυτώσῃ κανεὶς!

Ἰστερα ἀπὸ τὰ στοιχεῖα που παραθέσαμε δὲν χρειάζεται νὰ ξαναποῦμε πὼς ἡ δῆλωσις αὐτὴ εἶναι ψευδὴς καὶ παραπλανητικὴ.

Ἄλλὰ ἡ τακτικὴ αὐτὴ εἶναι συνεπὴς πρὸς τὶς ὁδηγίαις που δίδονται ἀπὸ τὸ Μπροῦκλιν: προκειμένου νὰ προωθηθοῦν τὰ συμφέροντα τοῦ «'Ιεχωβά» (= τῆς ἀμερικανικῆς εταιρίας Σκοπιᾶς), ἡ παραπλάνησις τῶν ἐλληνικῶν Ἄρχων δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐπιτρεπὴ ἀλλὰ καὶ ἐπιβεβλημένη ἀποτελεῖ ἱερὸ καθήκον, που ἀποδέλπει στὴν ὑπεράσπισις τῶν συμφερόντων που ἀξίζει νὰ προστατευ-

θοῦν, ἀφοῦ οἱ «ἀντιχριστιανικοὶ λύκοι», δηλαδὴ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως, «κηρύττουν πόλεμον ἐναντίον τῶν προβάτων καὶ ἐκλέγουν νὰ γίνουν στὴν πραγματικότητι «θεομάχοι», εἶναι κατάλληλο τὰ ἄκακα πρόβατα νὰ χρησιμοποιήσουν στρατηγικὴ πολέμου ἀπέναντι τῶν λύκων, χάριν τῶν συμφερόντων τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ: κανεὶς ἐναντίον τοῦ ὁποίου χρησιμοποιεῖται ἡ στρατηγικὴ αὐτὴ δὲν δικάζεται ἄδικα ἐξαιτίας της... ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ὑποχρεώνει νὰ δεῖξωμε τὴν δλακείαν προβάτων καὶ νὰ γίνωμε παίγνιο στὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ που μᾶς πολεμεῖ» (Σκοπιᾶ 1956, σ. 159).

Ὅσοι λοιπὸν ἀσκοῦν κριτικὴ ἐναντίον τῆς ἀμερικανικῆς εταιρίας, ἐμποδίζουν τὸν ἐπεκτατισμὸν της στὴν Ἑλλάδα ἢ ἀκόμη θέλουν νὰ κλείσουν τὶς «βάσεις» της στὴν πατρίδα μας ἐπειδὴ εἶναι βέβαιαι πὼς ἐξυπηρετοῦν ξένα συμφέροντα, χαρακτηρίζονται ὡς «λύκοι», ἐνῶ τὰ «ἄκακα πρόβατα» εἶναι οἱ ἄνθρωποι που ἐξυπηρετοῦν τὰ συμφέροντα τῆς πολυεθνικῆς εταιρίας. Ἀκόμη γίνονται καὶ «θεομάχοι», ὅποιος τολμήσῃ νὰ σταθῆ ἐμπόδιο στὰ σχέδια τῆς εταιρίας. Στὴν περίπτωσι αὐτὴ οἱ χιλιαστές καλοῦνται νὰ ἐφαρμόσουν τὴ «στρατηγικὴ πολέμου»!

Αὐτὴ ἡ «στρατηγικὴ» ἐπιτρέπει στὴν ἀμερικανικὴ εταιρία νὰ προβαίνει σὲ ἀνακριθεῖς δηλώσεις στὸ Συμβούλιο Ἐπικρατείας τῆς πατρίδος μας, σχετικὰ μὲ τὶς προσηλυτιστικὰς, τὶς οἰκονομικο - πολιτικὰς δραστηριότητες καὶ διαθέσεις της, γιὰτὶ δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ γίνῃ «παίγνιο στὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ που τὴν πολεμεῖ».

Τὸ ἂν βέβαια ἐπιτύχῃ τελικὰ στὸ ἀνόσιο αὐτὸ παιγνίδι της, αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κατὰ πόσον οἱ ὑπεύθυνοι ἐλληνικὲς Ἄρχες θὰ ἀντιληφθοῦν τὸν μεγάλο κίνδυνο, ὅχι τόσο εἰς δάρος τῆς Ἐκκλησίας ὅσο εἰς δάρος τοῦ ἔθνους μας.

Ο ΚΟΣΜΟΣ ΠΕΙΡΑΞΕ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ Ἡ Η ΚΑΡΔΙΑ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ;

Συνέχεια ἀπὸ τὴ σελ. 76

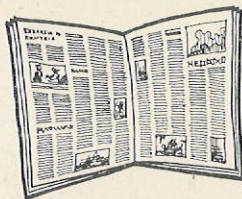
Ξεῖς τὸ παιδί σου. Χρόνο μὲ τὸ χρόνο ἀπομακρύνεται μέχρι που τὸ χάνεις τελείως μὲ τὴν παντρεία. Τότε πρέπει νὰ κάνεις αἰτήρησι γιὰ νὰ δεῖς τὸ παιδί σου. Καὶ ἂν τοῦ τύχει καμὶ καλὴ γυναίκα, ἢ καὶ τὸ ἀντίθετο, ἔχει καλῶς, διαφορετικὰ μόνον ὅταν σὲ ἔχουν ἀνάγκη καὶ θέλουν ἐξυπηρέτησι σὲ θυμοῦνται. Τότε γίνονται καλὸς, γίνονται πατερούλης, μαγούλα κ.λπ. Ἄστα νὰ τὰ πάρει ἡ εὐχή. Μιὰ δολοκλήρη ζωὴ ἀγωνίζεσαι γιὰ τὰ παιδιά καὶ ὕστερα σὲ κάνουν πέρα. Ἄχ παλιοκαιωνία πόσο χάλιασε! Βλέπεις, μᾶς ἤλθε ὁ πολιτισμὸς ἀπὸ τὴν προηγμένη Εὐρώπη καὶ Ἄμερικὴ μὲ ὅλα τὰ καλὰ του.

Ε.: Λέτε νὰ φταίει ὁ πολιτισμὸς γιὰ ὅλα αὐτά;

Α.: Εἴρω κι ἐγώ! Μᾶλλον αὐτὸς φταίει, ἐγὼ αὐτὴ τὴ γνώμη ἔχω, καὶ μὲ ἄλλους που ἔχω συζητήσει τὸ ἴδιο πιστεύουν. Στὴν Εὐρώπη καὶ Ἄμερικὴ γίνονται αὐτὸ που βλέπομε τώρα στὴ χώρα μας. Νὰ ἀπομακρύνουν τὰ παιδιά τοὺς γονεῖς. Βέβαια δὲν εἶναι γενικὸ ὅπως ἔξω, ἀλλὰ θὰ γενικευθεῖ καὶ ἐδῶ, ἦταν καλὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀρχή. Εὐχομαι σὲ σᾶς νὰ μὴ συμβεῖ, ἐὰν βέβαια εἴσθε ἔγγαμοι καὶ ἔχετε παιδιά.

Ε.: κ. Μανώλη ἂν τὴν ἄλλη Πέμπτη εἴστε δῶ, πράγμα που δὲν τὸ εὐχομαι, θὰ τὰ ποῦμε καλύτερα ἢ μᾶλλον θὰ συζητήσουμε τὸ θέμα περισσότερο. Τώρα σᾶς χαιρετῶ κι εὐχομαι περαστικά.

Α.: Στὸ καλὸ πάτερ, καὶ σᾶς εὐχαριστῶ.

ΑΠ' ΟΤΙ ΓΡΑΦΕΙ Ο ΤΥΠΟΣ

“Ένας γάμος - ένα μάθημα

Η καθιέρωση του πολιτικού γάμου ισόκυρου με τον θρησκευτικό ήταν η σωστή λύση. Η Πολιτεία κατάλαβε πώς δεν μπορούσε να τὰ βάλει με το κοινό αίσθημα, την πίστη δηλαδή του λαού, και παρά τις εσωτερικές πιέσεις, επανήλθε στην αρχική διακήρυξη της Κυβερνήσεως, την προεκλογική και την προγραμματική. Έτσι, η επιθυμία πολλών κυριών και κυρίων να γίνει ο θρησκευτικός γάμος μία μουσικακή τελετή, που να ανήκει στα «περασμένα - ξεχασμένα», δεν έγινε χάρι στην επίμονη άρνηση του ορθόδοξου χριστιανικού πληρώματος που ανυποχώρητα έδειξε πώς είναι αποφασισμένο να αγωνισθεί για τις παραδόσεις του γένους.

Είναι προς τιμή του κ. Αλεξανδρή, ύπουργού της Δικαιοσύνης, που με την κατάθεση του νομοσχεδίου έκανε μια δημολογούμενος αποκαλυπτική δήλωση:

«Η Κυβέρνηση, είπε, πιστεύει ότι σέ θέματα όπως αυτό, που αφορούν τον ιδιωτικό βίο του καθενός, οι καινοτομίες πρέπει να στηρίζονται στην πλατύτερη δυνατή λαϊκή κατάφαση»...

Η καθιέρωση του πολιτικού γάμου ως προαιρετικού και όχι υποχρεωτικού, δεν πρέπει να λογισθεί σαν μία νίκη της Έκκλησίας έναντι της Πολιτείας αλλά, σαν ένα μάθημα. Μόνο αν εκτιμηθεί σαν μάθημα θα έχει αγαθά αποτελέσματα, αλλιώς αν αρχίσουν οι διάφοροι εκκλησιαστικοί να θριαμβολογούν τότε, θα αποβεί εις βάρος της Έκκλησίας. Και έξηγηόυμεθα. Αν έπρεπε κάποιος να κανηθεί, όπως προείπαμε, αυτός θα ήταν ο πιστός λαός. Ο λαός όμως είναι τόσο σεμνός και ξέρει πώς δεν κέρδισε τίποτε. Απλώς έχασε, με τον πολιτικό γάμο, όσα λιγότερα μπορούσε να χάσει. Γιατί, ως μη γελιώμαστε, οι παραχωρήσεις που κάνει η Πολιτεία σέ όσους θα προτιμήσουν το γάμο του «βλαχοδήμαρχου», είναι τόσες που ασφαλώς άνετα θα συναγωνισθούν τον θρησκευτικό. Όταν μάλιστα θα είναι και πολύ πιο φθηνός τότε τὰ πράγματα θα είναι ακόμη πιο δύσκολα.

Το μάθημα είναι σημαντικό. Όταν η Έκκλησία έχει το λαό μαζί της τότε κερδίζει. Και τον έχει μαζί της όταν δεν τον προκαλεί με ακρότητες και αναχρονισμούς. Τον έχει μαζί της, όταν έχει δίκιο, όταν δεν φανατίζεται.

ΣΠΥΡΟΣ ΑΛΕΞΙΟΥ («Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ», 18.2.82)

Πλάγιος ήχος

Με την ευκαιρία που κυκλοφόρησε η εκπληκτική έργα του Μανόλη Χατζηγιαννουμή πάνω σέ σπάνια χειρό-

γραφα της βυζαντινής ύμνογραφίας, είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε κάποιες άπαισιόδοξες διαπιστώσεις.

Ένώ δεν είναι ούτε λίγοι, ούτε άγνωστοι οι μελετητές της βυζαντινής μουσικής, ενώ δε λείπουν ούτε οι εκδόσεις, ούτε οι συλλογές δίσκων (και πλήθυναν τὰ τελευταία χρόνια), ενώ δε λείπουν ούτε οι καλές έκπομπές από το ραδιόφωνο, αυτή η μεγάλη κληρονομιά, νιώθει κανείς πώς βιώνει (και βιώνεται) λάθρα.

Άπασχολούνται μερικοί μανιακοί, την άκουνε μερικοί «ιδιόρρυθμοι». Έξω από την Παιδεία, έξω από την κίνηση των ιδεών, έξω από τις έφημερίδες.

Οι περισσότεροι την άπεχθάνονται και κλείνουν τὰ αυτιά τους. Κάποιοι ντρέπονται ή οικτίρουν όσους την αγαπούν. Φοβάμαι πώς έρχεται ή μέρα που ή στείρα πιά μουσικά Εύρώπη, αφού ξεξουμίσει την Άσία και την Άφρική, θα βουτήξει άπληστη στο βυζαντινό μέλος. Ήδη τὰ πρώτα μηνύματα φτάνουν.

Τότε θα γίνει μόδα και σέ μας.

“Ως πότε όμως θα μαθαίνουμε τον έναντό μας μέσω άντιπροσώπων; Γιατί θα παίρνουμε έξ Έσπερίας τὸ φῶς; “Ως πότε θα δύουμε στην Άνατολή και θα ανατέλλουμε στη Δύση;

(Πορφύριος «ΤΑ ΝΕΑ», 10.3.82)

“Άρρηκτα συνυφασμένη με το Γένος

“Οι έγγόριοι μαρξιστές έχουν όμως και έναν ειδικό λόγο για να μισούν την Έλληνική Ορθόδοξη Έκκλησία. Διότι οι ίδιοι είναι έχθροι της εθνικής μας παραδόσεως, αλλά και συνειδήσεως. Ένώ ή Ορθόδοξη Έκκλησία είναι άρρηκτα συνυφασμένη με την όλη ιστορική πορεία του Γένους μας κατά τους τελευταίους δέκα — δεκαπέντε αιώνες. Είναι από τους δημιουργούς της Έλληνικής Παραδόσεως. Και άποτελει στοιχείο συστατικό της Έλληνικής Συνειδήσεως. Νά για ποιούς λόγους οι πάσης φύσεως μαρξιστές μας τρέφουν τόσο μένος έναντίον της».

(«ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ», 25.2.82)

Πάλη κατά της Έκκλησίας

ΜΟΣΧΑ, 12. (Α.Π.Ε. - Γαλλ. Πρακτ.). — Τὸ όργανο της σοβιετικής κομμουνιστικής νεολαίας «Κοσμομόσκαγια Πράβδα» κάνει έκκληση στο σημερινό του φύλλο για μια «άποφασιστική πάλη έναντίον της θρησκείας και την ένταση της προπαγάνδας για τον άθεισμό».

Καταγγέλλοντας την αύξηση των θρησκευτικών γάμων στη Σοβιετική Ένωση, ιδιαίτερα στη Λιθουανία, ή έφημερίδα άποκαλύπτει ότι τὸ 1981 μόνο στην πόλη Βίλνιους δεκαεννέα άτομα διαγράφηκαν από την κομμουνιστική νεολαία γι' αυτό τὸ λόγο.

“Η «Κοσμομόσκαγια Πράβδα» γράφει ότι ο κομμουνισμός και ή θρησκεία είναι άσυμβίβαστα και διαβεβαιώνει τους άναγνώστες της ότι μέσα σέ μερικές δεκάδες χρόνια ή θρησκεία θα έχει εξαφανισθεί από μόνη της.

(«Η ΑΥΓΗ», 13.3.82)

Και όμως! Οι αιώνες την διαφεύδουν!